

Agenda Națională de Business 2009

**Priorități pentru crearea unui mediu
competitiv și atractiv de business
în Republica Moldova**

CUPRINS

1. Cum s-a elaborat Agenda Națională de Business	4
2. Sumar executiv	6
3. Introducere	8
4. Caracterul reprezentativ al Agendei Naționale de Business	11
5. Direcțiile prioritare ale Agendei Naționale de Business	
6. Prima prioritate: „Reducerea barierelor administrative, încetarea intervențiilor statului în economie și asigurarea unui mediu concurențial sănătos de business”.....	14
i. Sarcinile și activitățile preconizate în anul 2009.....	16
ii. Scopurile preconizate pentru următorii 3 ani (2010 -2013).....	20
7. Prioritatea doua: „Optimizarea sistemului fiscal”.....	25
i. Sarcinile și activitățile preconizate în anul 2009.....	26
ii. Scopurile preconizate pentru următorii 3 ani (2010 -2013).....	29
8. Prioritatea treia: „Consolidarea instituțiilor de drept”.....	32
i. Sarcinile și activitățile preconizate în anul 2009	33
ii. Scopurile preconizate pentru următorii 3 ani (2010 -2013)	35
9. Prioritatea patra: „Dezvoltarea și utilizarea eficientă a capitalului social”	38
• Sarcinile și activitățile preconizate în anul 2009	39
• Scopurile preconizate pentru următorii 3 ani (2010 -2013)	42
10. Prioritatea cinci: „Promovarea investițiilor și facilitarea comerțului extern”	46
• Sarcinile și activitățile preconizate în anul 2009	47
• Scopurile preconizate pentru următorii 3 ani (2010 -2013)	51
11. Implementarea Agendei Naționale de Business: calendarul și indicatorii de evaluare	53
12. Contacte și referințe.....	54
13. Partenerii externi ai Agendei Naționale de Business	58

CUM S-A ELABORAT AGENDA NAȚIONALĂ DE BUSINESS

În toamna anului 2007, IDIS "Viitorul" a inițiat primele contacte destinate să stabilească interesul manifestat de către comunitatea de business din Republica Moldova în vederea consolidării mediului de afaceri și elaborarea unui program de consolidare a inițiativei private, pe baza unei metodologii binecunoscute pe plan internațional, numită „Agenda Națională de Business”. Menționăm că această metodologie a fost elaborată de către experții Centrului Internațional pentru dezvoltarea antreprenoriatului (CIPE) în tandem cu Camera de Comerț și Industrie a Statelor Unite ale Americii. De la bun început, IDIS "Viitorul" a expediat scrisori în adresa unui număr format din circa 50 asociații de business, astfel încât deja în luna decembrie 2007, profitând de vizita directorului executiv al CIPE, John Sullivan, la Chișinău, IDIS "Viitorul" a susținut în premieră prezentarea publică a acestei inițiative mediului autohton de afaceri. La prezentare au participat liderii celor mai importante Asociații de business. Imediat după eveniment echipa comună a IDIS și CIPE au lansat un ciclu consecutiv de mese rotunde regionale, cu sprijinul Filialelor Camerei De Comerț și Industrie din Hîncești, Soroca, Orhei și Cahul, astfel încât inițiativa a devenit cunoscută mediului de afaceri regional și local.

În rezultatul acestor consultări și contacte inițiate de IDIS "Viitorul", în curând, circa 25 dintre cele mai cunoscute Asociații de Business și-au exprimat interesul sporit să participe în procesul de elaborare a unor poziții comune pe cele mai sensibile probleme ale dezvoltării inițiativei private în Republica Moldova. În primăvara anului 2008, o nouă echipă comună a organizațiilor CIPE și IDIS au inițiat o cercetare de diagnosticare a direcțiilor prioritare și a problemelor cu care se confruntă mediul asociativ al businessului, implicându-le pe Camelia Bulat, Elena Suhir, Natalia Oțel-Belan și Tatiana Lariușin. Rezultatele acestui studiu diagnostic au fost așezate la baza unui seminar de 3 zile, desfășurat de IDIS în stațiunea Vadul lui Vodă, în luna martie 2008, scopul căruia a fost orientat spre stabilirea problemelor esențiale pentru asociațiile de business din Republica Moldova, modelul cel mai adecvat pentru stabilirea cooperării între asociații și eforturile viitoare legate de elaborarea unei Agende naționale de business în Republica Moldova.

În calitate de invitați și experți au participat reprezentanți marcanți ai mediului de afaceri din Ucraina, Belarus și România. În cadrul seminarului au fost înființate 5 grupuri de lucru, ajungându-se la un acord comun asupra perioadei de elaborare a documentului, modalității de prezentare a rezultatelor acestui proces opiniei publice și autorităților centrale, în particular. Concomitent cu lansarea procesului de elaborare a Agendei Naționale de Business, în luna iunie 2008, pentru circa 16 asociații de business, experții IDIS și CIPE au desfășurat un training de 2 zile, orientat spre întărirea capacităților administrative și de management a asociațiilor de business. În calitate de experți au participat Dna Despina Pascal și Sergiu Gherman.

În toamna anului 2008, am reușit să propunem primul proiect al Agendei Naționale de business asociațiilor care și-au manifestat interesul de participare în cadrul procesului, distribuindu-l prin intermediul Confederației Naționale a Patronatelor din Republica Moldova tuturor Asociațiilor

teritoriale și regionale. O nouă rundă de mese rotunde regionale, organizată în cooperare cu Filialele Camerei de Comerț și Industrie din Ungheni, Cahul, Hîncești, Orhei, Soroca, Edineț, Bălți și Găgăuzia, a reliefat interesul sporit al mediului de afaceri și sprijinul pe care businessul mic și mijlociu îl oferea inițiativei lansate de IDIS, contribuind cu observații și comentarii extrem de valoroase. În septembrie, 2008, varianta definitivată și redactată a Agendei naționale de business a susținut și testul Consiliului de Experți, înființat de IDIS din numărul experților cunoscuți pe plan național și internațional în domeniul cadrului de reglementare și practicilor businessului.

În luna octombrie 2008, Agenda națională de business – 2009 a fost prezentată publicului larg în cadrul unei conferințe internaționale, organizată la Chișinău de către IDIS “Viitorul”, cu o importantă participare din partea mediului de afaceri autohton, dar și din partea partenerilor noștri externi din CIPE, Andrew Wilson și Camelia Bulat, alături de Dmitrii Liapin din Ucraina. Rezultatul acestei conferințe de totalizare și prezentare a platformei comune pentru businessul din Republica Moldova – Agenda națională de business – a însemnat câștigarea unui sprijin important din partea cercurilor de business și a comunității internaționale pentru demararea procesului de implementare a agendei, consolidării unei voci comune a businessului în vederea stabilirii priorităților de dezvoltare economice a țării, implicarea mai activă și mai serioasă a mediului de afaceri în procesul de luare a deciziilor importante pentru stat și societate, întărirea potențialului reprezentativ și de management al asociațiilor de business din Republica Moldova. Agenda națională de business – 2009 – a fost lansată, astfel, într-un mediu participativ, responsabil și transparent. Urmează ca anul 2009 să producă rezultate concrete și substanțiale pentru atingerea obiectivelor și priorităților așteptate de business și societate.

SUMAR EXECUTIV

Misiunea Agendei Naționale de Business este de a construi o platformă comună de priorități, soluții și obiective pentru mediul de afaceri din Republica Moldova, care se identifică cu problemele și transformările țării, în tranziția sa spre un model de guvernare eficientă, întemeiată pe instituțiile și valorile economiei funcționale de piață.

Asociațiile de Business au elaborat Agenda Națională de Business pentru a iniția un proces complex, care să sprijine acțiunile și prioritățile dezvoltării economiei funcționale de piață în Republica Moldova. Asociațiile de business au cristalizat printr-o muncă asiduă și fructuoasă o viziune cristalizată a celor mai reprezentative comunități de afaceri asupra direcțiilor centrale pentru reforma economică și întărire a statului de drept.

Agenda Națională de business nu pornește de la o foaie albă. Există succese pe care dorim să le menționăm în raport cu politicile guvernului central pe domeniul de reglementare a businessului în RM, în particular:

- *Introducerea cotei zero la profitul reinvestit a persoanelor juridice;*
- *Adoptarea politicii de amnistie fiscală și legalizare a capitalului;*
- *Reducerea de la 3 la 2 trepte și a cotei maxime de la 20% la 18% a impozitului pe venit a persoanelor fizice;*
- *Redistribuirea treptată între patron și angajat a plăților pentru asigurări sociale;*
- *Revizuirea legislației în domeniul reglementării businessului și implementarea legii „Ghilotina 1”;*
- *Susținerea normativă a unor forme primare de dialog public – privat;*
- *Îmbunătățirea metodologiei de calculare a asigurărilor obligatorii a transportului auto.*

Pe bună dreptate, însă, trebuie să constatăm și un lung șir de ratări și eșecuri observate în ultimii ani în domeniul reglementărilor mediului de afaceri. Vom menționa în acest fel 4 fenomene, care au avut consecințe negative asupra afacerilor private, asupra concurenței loiale și competitivității businessului în Republica Moldova, printre care vom remarca următoarele:

- *Încetinirea procesului de aplicare a legii „Ghilotina 1” și „Ghilotina 2”, concomitent cu stagnarea vizibilă a reformei autorităților centrale, care nu au permis guvernului să obțină efectul sinergetic al reformei regulatorii în termenii stabiliți.*
- *Subvenționarea oferită de către stat în loc să conducă susținerea dezvoltării unor sectoare strategice ale economiei naționale, a condus adeseori la provocarea unor fenomene de concurență neloială;*
- *Persistența unei anumite „prezumții a vinovăției” față de business în raporturile sale cu instituțiile statului;*
- *Stoparea completă a procesului de liberalizare a sistemului de salarizare în economia națională, având drept efect accelerarea emigrației din Republica Moldova, ca urmare a sistemului suboptim de salarizare oficială a angajaților și lipsirea unor domenii economice în creștere de elemente competitive majore pe plan local, forța locală de muncă.*

Noi credem că aceste curențe lovesc direct în interesele noastre, ca cetățeni ai Republicii Moldova și ca parte importantă a comunității de afaceri. Suntem convinși că vom putem depăși aceste probleme doar prin mobilizarea activă a asociațiilor noastre reprezentative și inițierea unui cadru de dialog și consultare mai eficient și mai operațional în raport cu autoritățile publice centrale, fiind motivați de ideea de a construi și nu de a stagna. Ne propunem să abordăm aceste probleme prin intermediul Agendei Naționale de Business, după cum acestea sunt percepute și analizate de către mediul de afaceri autohton, în acest moment, fiind conștienți de faptul că nivelul de competitivitate al afacerilor noastre se reflectă direct proporțional asupra bunăstării statului și societății.

Identificând constrângerile și problemele care erodează în acest moment stabilitatea mediului de afaceri, ne-am propus să transmitem autorităților centrale și soluții pentru rezolvarea acestora. Agenda Națională de Business (2009) cimentează astfel un consens deja existent în societatea noastră de a rezolva orice probleme prin dialog, consultare și viziune strategică. Sperăm ca ingredientele care au dat naștere acestui proces, al Agendei Naționale de Business, vor spori gradul de încredere în societate și vor produce rezultate pe măsura așteptărilor noastre.

Dorim să exprimăm prin intermediul Agendei Naționale de Business vocea unitară a mediului de afaceri din Republica Moldova, stabilind totodată 5 priorități strategice și mai multe sarcini specifice de implementat în următorii 3 ani pentru dezvoltarea unui mediu de business competitiv și atractiv. Aceste cinci priorități sunt:

- *Reducerea barierelor administrative, încetarea intervențiilor statului în economie și asigurarea unui mediu concurențial sănătos de business*
- *Optimizarea sistemului fiscal*
- *Promovarea investițiilor străine*
- *Consolidarea instituțiilor de drept*
- *Dezvoltarea și utilizarea eficientă a capitalului uman*

Fiecare din aceste obiective întrunește acțiuni și activități concrete, ordonate în timp, în funcție de complexitatea și urgența lor pentru businessul care le-a propus. Fiecare din prioritățile selectate în Agenda Națională de Business conține probleme ce urmează a fi soluționate, dar și soluții concrete propuse de către comunitatea de business și experți naționali. Agenda Națională de Business – 2009 anticipează impactul potențial al acestor priorități convergente asupra competitivității mediului de afaceri, furnizând soluții reale și aplicabile, reieșind din situația actuală a economiei și societății din Republica Moldova.

INTRODUCERE

Platforma comună a businessului privat din Republica Moldova

Platforma comună, pe care o stabilește Agenda națională de business din Republica Moldova, își trage originile sale în voința mediului de afaceri autohton de a contribui la consolidarea unei societăți prospere, responsabile și mature, în care inițiativa economică și pluralismul formelor de proprietate sunt garantate prin norme constituționale și practici credibile în viața de zi cu zi, și în care normele conducerii afacerilor pot oferi cele mai largi oportunități tuturor persoanele cu spirit de inițiativă și viziune proprie.

Scopurile noastre sunt inseparabile de valorile pe care le împărtășim.

Noi credem că bunăstarea cetățenilor poate fi asigurată numai dacă Republica Moldova va înregistra o creștere durabilă și calitativă a capacității sale economice, în condițiile unei deschideri maxime spre piețele europene și internaționale.

Suntem convinși că într-o economie globalizată doar competiția, concurențiabilitatea și spiritul de inovație pot decide asupra locului pe care o națiune îl poate obține în lume.

Competiția economică este legată în mod esențial de buna funcționare a instituțiilor economiei de piață, de dezvoltarea dinamică și neîngrădită a sectorului privat, de calitatea educației economice și profesionale, dar și de etica afacerilor.

Noi credem că a sosit timpul pentru apariția acestei platforme de business în Republica Moldova, și asta pentru că avem nevoie de o nouă generație de stimulente pentru antreprenoriat și economia țării.

Businessul privat autohton, dar și investitorii străini, bat clopotul de alarma asupra noianului de probleme existente pe plan legislativ și normativ, ceea ce se răsfrânge deosebit de negativ asupra funcționării eficiente a businessului, în special al businessului nou și a climatului investițional general.

Republica Moldova încă mai are nevoie de multe eforturi susținute pentru a-și crește gradul de calificare al specialiștilor săi autohtoni în diverse ramuri ale economiei naționale, investiții serioase și sistematice în vederea constituirii unei infrastructuri moderne și flexibile de pregătire tehnico-profesională, singura cale de a susține saltul necesar care ar pune capăt existenței unei economii deficitare, vulnerabile la șocurile de pe piețele străine, edificând fundamentul unei economii de piață competitive și moderne, de format european.

Năzuințele noastre se întemeiază pe valorile și principiile businessului modern, conștient de libertățile și drepturile sale, dar legat și de responsabilitatea sa socială, într-un stat democratic și liberal.

Acțiunile noastre sunt dictate de dorința de a participa în mod efectiv și plenar la procesul de redresare și modernizare a economiei din țara noastră, pe drumul deschis larg spre integrarea instituțională în Uniunea Europeană, alături de țări și națiuni libere și demne.

Suținând ideea acestei Agende Naționale de Business am agreat asupra unei viziuni pe termen lung de consolidare a mediului de afaceri din Republica Moldova, obiectiv care corespunde pe deplin valorilor pe care le împărtășim și proiectelor de afaceri pe care ni le-am asumat.

Experiența și cunoștințele pe care le-am acumulat ne vorbesc grăitor despre faptul că doar un climat deschis pentru parteneriat și dialog, pot da naștere competitivității sporite a producătorilor autohtoni și investitorilor străini.

Nimic nu poate substitui însă, lipsa unui sistem de integritate publică, care poate garanta protejarea drepturilor de proprietate privată, stabilirea unor reguli de joc precise și clare, identice pentru toți jucătorii aflați în economie, delimitarea clară a puterii politice de către deținătorii de proprietăți și limitarea intervențiilor abuzive ale statului în mediul de business.

Crearea unei singure interfețe de comunicare și dialog dintre autorități și mediul de afaceri ridică cerințe înalte pentru ambele părți.

Și statul, dar și mediul de afaceri trebuie să învețe să manifeste răbdare, consecvență și principialitate în depășirea rudimentelor vechilor practici de o stilizare reciprocă.

Mai ales, mediul de afaceri trebuie să investească eforturi speciale în ceea ce privește consolidarea vocii sale, auto-organizarea și eficientizarea structurilor sale asociative pe baza interesului general, a legalității și transparenței.

Suntem conștienți că acest efort este comparabil și adjuocat în raport cu inițiative similare ale mediului de afaceri din țările Europei Centrale și de Est, care au reușit să ridice prestigiul și calitatea guvernării în aceste state promovând Agende Naționale de Business pentru propriile constrângeri instituționale. Inițiativele lor au adăugat autoritate și performanțe sporite țărilor, care s-au integrat ulterior în Uniunea Europeană (Polonia, România, Ungaria).

Sunt multe alte țări, în care consolidarea mediului de afaceri a servit ca stimulent pentru creșterea rapidă a investițiilor străine directe și atractivității generale a mediului de afaceri pe plan internațional (Ucraina, Muntenegru).

Fiind conștienți de complexitatea problemelor identificate, și a soluțiilor pe care le-am propus, Asociațiile de Business participante își propun să coordoneze implementarea acestora prin intermediul unui Consiliu Consultativ, oferindu-și tot sprijinul necesar pentru atingerea acestor obiective.

Aceste circumstanțe reflectă interesul deosebit al reprezentanților cercurilor de afaceri și a comunității de experți pentru elaborarea formelor mutual avantajoase de colaborare în domeniul legislației economice și a programelor de dezvoltare a antreprenoriatului în Republica Moldova.

Coordonarea unei asemenea agende legislative pentru Republica Moldova este imposibilă fără un dialog eficient, sistematic și riguros, în primul rând, orizontal, între diverse grupuri și categorii de afaceri private, și în al doilea rând, între mediul de afaceri și autoritățile centrale ale statului, care nu poate fi altfel conceput decât întemeiat pe încredere, deschidere și respect.

Relativa ineficiență a unor mai vechi strategii sau politici de susținere a mișcării antreprenoriale în Republica Moldova poate fi explicată diferit și polemic.

Puțini vor contesta însă, efectele acestor ratări asupra economiei naționale, asupra rezultatelor slabe sau mediocre pe anumite domenii de antreprenoriat, ceea ce se răsfrânge în cele din urmă asupra nivelului de viață, al prosperității indivizilor și societății în ansamblu.

Baza fiecărei afaceri este legată de evaluarea corectă și managementul riscurilor. Creând întreprinderile noastre, noi ne-am asumat în mod conștient anumite riscuri, resimțind la nivel personal consecințele acestui fapt. În bloc cu riscurile caracteristice fiecărei afaceri, în Moldova, țară cu o economie de piață în proces de formare, există riscuri generate de politicile guvernamentale.

Anume din această cauză tindem să devenim parteneri cu drepturi depline ale guvernului în ceea ce ține de determinarea regulilor de joc și dorim să fim siguri că aceste reguli vor fi aplicate pentru toți în egală măsură, contribuind la concurență loială pentru prosperarea companiilor noastre și a economiei țării în ansamblu.

Pentru realizarea programelor sociale statul are nevoie de mijloace.

Dar, redresarea economiei este imposibil de realizat prin mijloace administrativ-de comandă și / sau prin aglomerarea poverii fiscale (oficiale și neoficiale) asupra businessului privat.

Singurul mijloc de redresare a unei economii în tranziție poate fi asigurat numai ca urmare a unei dezvoltări veritabile a instituțiilor economiei de piață, reducerii barierelor administrative, și stimulării inițiativei private.

Cu cât mai multe companii de succes și firme prospere vor fi într-un stat, cu atât mai multe mijloace va avea statul pentru necesități sociale, cetățenii noștri beneficiind de un nivel ridicat al bunăstării.

În aceste condiții, mulți oameni de afaceri din Republica Moldova au început să realizeze tot mai clar cât de imperativă este, de fapt, necesitatea concentrării eforturilor pentru a consolida mediul de afaceri, cristalizarea unei platforme comune de idei și soluții de natură să contribuie la perfecționarea instrumentelor legale, a politicilor elaborate și a mecanismelor de implementare a legislației. Este necesar de creat un cadru elastic de comunicare și construire a consensului public asupra celor mai importante priorități de dezvoltare a țării.

Este necesar să disociem inițiativa unor cercuri izolate de afaceri de efortul sistematic și constructiv al majorității asociațiilor de business din Republica Moldova, care să presupună dialog și cooperare, convergență și mobilizare activă pe obiective strategice de dezvoltare.

Agenda Națională de Business reconfirmă decizia noastră de a ne angaja în cadrul acestui dialog instituțional,

Elaborarea unei Agende de acest tip, va permite Moldovei să treacă la o etapă mai matură a parteneriatului public-privat, aderând la comunitatea vastă a statelor ce practică forme mai civilizate a dialogului dintre business și autorități, utilizând acest instrument, sau instrumente asemănătoare pentru coordonarea activității legislative și antreprenoriale.

Această matrice de analiză și propuneri concrete reflectă conceperea noastră comună a priorităților strategice pentru dezvoltarea antreprenorialului în RM.

Avem speranța că și Agenda Națională de Business pentru Republica Moldova va deveni un instrument adecvat de mobilizare și eficientizare a economiei țării noastre. Suntem dispuși să contribuim plener la acest efort, declarându-ne sprijinul pentru obiectivele trasate în acest document comun de priorități.

Din această perspectivă, Agenda Națională de Business formulează nu doar o fotografie a realităților economice și administrative în care ne desfășurăm în prezent activitatea, dar și o viziune coerentă asupra modelului de economie pe care ni-l dorim, nodurilor critice ce trebuie să fie „retezate” pentru ca mediul de afaceri și administrația centrală să-și îndeplinească în cel mai bun mod posibil funcțiile lor specifice, în beneficiul prosperității cetățenilor țării noastre.

Pledăm pentru articularea acestor năzuințe cu spiritul documentelor de strategie națională, elaborate recent de către autoritățile Republicii Moldova.

Suntem deschiși pentru dialog și invităm și alte asociații de business să participe la procesul de promovare și consolidare a Agendei Naționale de Business.

Avem nevoie de sprijinul moral și politic al întregii societăți pentru a accelera procesul de transformare radicală a mediului de afaceri.

Caracterul reprezentativ al Agendei Naționale de Business

Agenda Națională de Business este produsul unor intense consultări și discuții inițiate pe parcursul anului 2008, având drept scop definirea exactă a priorităților de dezvoltare socială și economică din perspectiva celor mai largi și mai respectate Asociații de Business din Republica Moldova.

Circa 26 Asociații de business și-au dat acordul să participe în mod plener la căutarea de soluții pentru problemele identificate, urmând opțiunea de a sprijini prin fapte crearea unui mediu competitiv și atractiv de afaceri. Avem plăcerea de a menționa în numărul acestor asociații:

- *Confederația Națională a Patronatelor din Republica Moldova (CNPRM)*
- *Federația Patronală a Constructorilor, Transportatorilor și Producătorilor de materiale de construcție „Condumat”*
- *Federația Națională a Producătorilor Agricoli din Republica Moldova (FNPARM)*
- *Uniunea Viticultorilor Moldovei (UVM)*
- *Uniunea Transportatorilor și Drumarilor din Republica Moldova (UTDRM)*
- *Asociația Băncilor din Republica Moldova (ABRM)*
- *Clubul Republican al Oamenilor de Afaceri „Timpul”(CROAT)*
- *Asociația Ghildei de Vinuri din Moldova*
- *Asociația Micului Business din Republica Moldova (AMBRM)*
- *Asociația Expeditorilor și Brokerilor Vamali din Republica Moldova (AEBVRM)*

- *Asociația Asiguratorilor din Republica Moldova*
- *Camera de Comerț – Cahul*
- *Camera de Comerț – Hîncești*
- *Camera de Comerț – Ungheni*
- *Camera de Comerț – Soroca*
- *Camera de Comerț - Orhei*

Mulțumim pe această cale tuturor celor care au contribuit personal la elaborarea Agendei Naționale de Business, în cadrul grupurilor de lucru, dar și în comunicările directe, pe care le-am întreținut pe parcursul pregătirii acestei platforme de priorități pe termen scurt și mediu. Suntem bucuroși că alături de noi s-au aflat chiar de la bun început liderii celor mai reprezentative și importante Asociații de business, Președinți ai Camerelor de comerț și industrie din majoritatea regiunilor țării și numeroase grupuri de business, care examinează în acest moment oportunitatea de a se asocia și ei la acest proces.

Suntem pe deplin convinși că acest dialog, lansat de către businessul privat din Republica Moldova, se va arăta suficient de viguros și rezistent pe durata procesului anunțat, și va demonstra că poate fi și solidar, în scopul atingerii obiectivelor de care are nevoie pentru propria stabilitate, competitivitate și eficiență.

Experiențele businessului din Ucraina și România ne-au convins de efectele benefice ale solidarității businessului pe plan național, ca o condiție esențială pentru reforme și progres social. Asociațiile de business din Republica Moldova vor ști să extragă lecțiile acestor experiențe, contribuind la rândul lor cu noi cunoștințe și practici de excelență.

Ne exprimăm gratitudinea pentru sprijinul pe care Institutul pentru Dezvoltare și Inițiative Sociale „Viitorul” l-a oferit pentru inițierea acestui proces de elaborare și mobilizare a businessului în țara noastră. Totodată, am dori să transmitem pe această cale și colegilor noștri de la CIPE (Centrul Internațional pentru Antreprenoriul Privat, SUA) mulțumiile noastre pentru sprijinul pe care ni l-au oferit, pe parcursul anului 2008, în sprijinul acestei inițiative naționale, în Republica Moldova.

DIRECȚIILE PRIORITARE

Reducerea barierelor administrative și a imixtiunii statului în economie precum și asigurarea unui cadru competitiv	- Implementarea sistemului Analizei de Impact a Reglementărilor în domeniul businessului - Aplicarea prezumției nevinovăției în relațiile dintre Agenția pentru protecția concurenței și businessul privat - Constituirea funcției de ombudsman al mediului de business, chemat să apere interesele și drepturile întreprinzătorilor privați din Republica Moldova - Activarea dialogului social dintre Guvern și diverse medii ale businessului privat pe principii egale și reprezentative.
	- Optimizarea în continuare a procedurilor de raportare obligatorie a businessului față de autoritățile publice și de stat; - Revizuirea listei serviciilor prestate businessului contra plată de autoritățile publice, crearea unui Registru al serviciilor oferite contra plată, și simplificarea acordării lor; - Crearea unui sistem unitar și eficient de protejare a liberei concurențe în business. - Revizuirea și eficientizarea sistemului de acordare a subvențiilor și sprijin din partea statului sectorului privat din agricultură, dar și din alte sectoare; - Definitivarea procesului de codificare integrată a legislației fiscale.
Optimizarea sistemului fiscal	- Introducerea sistemului de impozitare unică a persoanelor fizice, în paralel cu creșterea volumului minimal neimpozitat până la nivelul salariului minim obligatoriu pe economie; - Anularea colectării în avans a TVA la importul de utilaje și echipamente; - Transferarea treptată a impozitului de protecție socială de la angajator spre angajat
	- Simplificarea sistemului de administrare a taxei pe valoarea adăugată (TVA); - Îmbunătățirea procesului de elaborare a politicilor fiscale; - Liberalizarea pieței de asigurare în medicină.
Consolidarea instituțiilor de drept	- Excluderea oricăror practici de expropriere / confiscare a proprietății în afara procedurilor judecătorești; - Separarea procesului bugetar al instanțelor judecătorești și introducerea lui separată în bugetul de stat.
	- Elaborarea unor politici de stat clare de protecție a tuturor formelor de proprietate, intelectuală, patrimonială, artistică, etc.; - Consolidarea sistemului de executare obligatorie a deciziilor judecătorești; - Dezvoltarea formelor alternative de soluționare a litigiilor de muncă.
Dezvoltarea și utilizarea eficientă a capitalului uman	- Liberalizarea sistemului de salarizare cu aplicarea unicului indicator obligatoriu: asigurarea salariului minim; - Dezvoltarea unui cadru legal și normativ de negociere și stabilire a salariului minim - Anularea limitei maxime de contribuție în bugetul asigurărilor sociale, cu menținerea limitei minime; - Legiferarea practicii de acordare a „Pachetelor sociale” de către angajatori
	- Conectarea sistemului de instruire și formare profesională la necesitățile economiei naționale; - Echilibrarea intereselor și drepturilor angajatorilor și angajaților, în scopul protejării ambelor părți; - Dezvoltarea unui cadru legal și practicilor pozitive de protejare a conducătorilor de întreprinderi - Crearea și stimularea unui sistem național de pensii facultative.
Promovarea investițiilor și facilitarea comerțului extern	- Crearea unui sistem de asigurare a împrumuturilor pentru investiții capitale; - Asigurarea egalității și nediscriminării pentru toți agenții economici nerezidenți în domeniul procurării terenurilor cu destinație agricolă - Oferirea granturilor pentru activități de promovare a producției locale pe piețe externe; - Descentralizarea și delegarea competențelor în domeniul administrării fondului funciar de la nivelul central la nivelul local.
	- Consolidarea potențialului de export a companiilor autohtone prin intermediul unor schimburi și transferuri de tehnologii și cunoștințe. - Diversificare instituțiilor și instrumentelor financiare; - Reformarea și dezvoltarea efectivă a sistemului infrastructurii de transport rutier.

PRIORITATEA 1:

Reducerea barierelor administrative și a imixtiunii statului în economie precum și asigurarea unui cadru competitiv

Reforma politicilor de reglementare a businessului a trasat în ultimii ani o direcție strategică în vederea ameliorării și optimizării cadrului normativ de reglementare a afacerilor private în Republica Moldova. Primii pași întreprinși în acest scop, îndreptați spre simplificarea și optimizarea sistemului legislativ și administrativ al statului, au produs efecte pozitive și referințe pozitive din partea comunității de business, dar și a experților internaționali față de aceste tendințe.

Cu toate acestea, numeroase bariere administrative și practici nefaste, în special în domeniul licențierii construcțiilor, impozitării și comerțului transfrontalier, au rămas și până în prezent a fi considerate drept constrângeri majore, resimțite acut de către mediul autohton de afaceri. Comparativ cu ale țării ale Europei Centrale și de Est, barierele administrative în business sunt în Republica Moldova cu mult mai mari și mai grave.

Numeroase rapoarte internaționale atrag atenția autorităților asupra lipsei de oportunități egale pentru activitățile desfășurate de antreprenoriatul privat; companiile mici și nou create fiind categoria cea mai vulnerabilă în materie de reglementare, raportare obligatorie și intervenție excesivă din partea organelor de control și supraveghere ale statului. Cea mai mare parte a timpului este irosit, în cazul lor, pentru depășirea barierelor administrative, sau pentru eforturi întreprinse de aceste firme pentru a evita intervențiile abuzive ale unor structuri birocratice ale statului.

În realitate, numărul prea mare al organelor de control servește drept curea de transmisie pentru un sistem administrativ-economic disproporționat și birocratizat, caracterizat prin eficiență redusă și costuri tranzacționale exagerate, ceea ce condiționează micul business să caute diverse scheme de optimizare ori neplată a impozitelor, preferând să achite diverse taxe neoficiale controlorilor de stat și nu statului, în final. Menținerea acestui sistem produce efecte perverse asupra businessului autohton, printre care: aplicarea selectivă a legislației, crearea unor grupuri clientelare de business, pe fundalul unor intervenții tot mai grave ale în economia de piață abia înfripată, care instigă, prin efectele sale, perpetuarea unei lipse dramatice de responsabilitate și control public asupra acțiunilor unor funcționarii publici, concomitent cu perpetuarea unui sistem judiciar obedient unor ordine și ierarhii extra-judiciare, dictate în mare parte de factorul politic.

În aceste condiții precare, mediul de afaceri este ultimul care află despre schimbările dese și adeseori contradictorii ale cadrului de reglementare a businessului și este primul care achită costurile unor decizii eronate, având efecte dramatice asupra competitivității produselor autohtone și principiilor economiei de piață. Afacerile noi își fac cu greu intrarea în economia națională, iar regulile informale stabilite prin tranzacții netransparente distrug spiritul sănătos al concurenței și cresc rentabilitatea funcțiilor birocratice, chiar în raport cu comunitatea de business, care produce bunuri și valori spre binele societății. Producătorii locali/naționali sunt asediați de produse de import, astfel încât aceștia pierd încetul cu încetul orice stimulent individual pentru a investi în producția locală, ceea ce lovește inevitabil asupra forței de muncă și productivității locale. Imprevizibilitatea procesului de modificare

a actelor normative și legislative, care au influență nemijlocită asupra mediului de afaceri, are un efect direct și nefast asupra atractivității investiționale a țării, dar și a competitivității companiilor private din RM.

OBIECTIVE PENTRU 2009

1. Implementarea unui sistem național al Analizei de Impact a Reglementărilor în business;
2. Aplicarea prezumției nevinovăției în relațiile dintre instituțiile publice și businessul privat;
3. Constituirea funcției de Ombudsman pentru apărarea drepturilor mediului de afaceri;
4. Materializarea dialogului social între Guvern și mediul de business pe principii de egalitate.

OBIECTIVE PENTRU URMĂTORII 3 ANI

1. Optimizarea continuă a procedurilor de raportare obligatorie a businessului către stat;
2. Revizuirea sistemului de servicii contra plată prestate de către autoritățile publice, și controlul strict din partea asociațiilor reprezentative ale businessului asupra înființării și menținerii unui Registru al serviciilor furnizate contra cost de către agențiile și autoritățile publice din RM;
3. Crearea unui sistem unitar, integru și eficient de protecție a concurenței libere în RM;
4. Revizuirea și optimizarea sistemului de acordare a subvențiilor și sprijinului din partea statului, în conformitate cu principiile economiei de piață și statului de drept;
5. Definitivarea procesului de simplificare și codificare a legislației fiscale în RM.

ACȚIUNI PENTRU 2009

Acțiunea 1. Implementarea sistemului Analizei de Impact a Reglementărilor

Problema

Obiectivul reducerii barierelor administrative a fost atins doar parțial prin intermediul politicii guvernamentale, intitulată „ghilotina – 1”. Rezultatele pozitive atinse până în prezent în acest domeniu nu sunt pe deplin satisfăcătoare pentru mediul de afaceri.

Numărul organelor de control s-a redus ne-semnificativ (de la 68 la 56), iar formele de control au rămas practic nealterate, existând circa 48 forme de raportare și control. Practic, nu există o continuitate efectivă între procesul „ghilotina-1” și „ghilotina-2”.

Sursele problemei

Autoritatea de instituire a funcțiilor de control a rămas și astăzi în mâinile executivului.

În condițiile procesului neîncheiat de reformare a administrației centrale, constatăm proliferarea unor noi reglementări pentru mediul de afaceri

în absența analizei de impact, precum și înafara unor consultări necesare cu businessul autohton.

Numeroase funcții de reglementare și control sunt instituite prin hotărâri ale executivului, și nu prin instrumentarul acțiunilor legislative, ceea ce sporește instabilitatea cadrului de reglementare și coerența reformei regulatorii.

Recomandări

Orice acțiune de reglementare a cadrului de reglementare a businessului poate fi instituită doar prin acte legislative.

Crearea unui sistem stabil și obiectiv de evaluare a impactului oricăror forme de reglementări trebuie să ajute la consolidarea mediului de afaceri.

Noile reglementări trebuie consultate și avizate în cadrul unui format stabil și participativ de cooperare între guvern și structurile reprezentative ale businessului.

Impact

Stabilitatea mediului de afaceri, scăderea costurilor de administrare a afacerilor, reducerea corupției ca urmare a faptului că relațiile între sectorul privat și organele de control vor fi mai clar definite prin intermediul unor reguli stricte, unanim acceptate, poate crea mai bune oportunități de afaceri în Republica Moldova.

Sporirea încrederii între stat și business influențează pozitiv managementul afacerilor și reduce costurile tranzacționale.

Introducerea oricăror noi reglementări va urma un cadru procedural stabilit și uniform, care va contribui la menținerea unui echilibru instituțional, întemeiat pe încredere și respect față de inițiativa privată, acceptat de societate și concordant principiilor statului de drept.

Pe termen mediu și lung, reglementările stabile ajută la diminuarea intervenției statului în afacerile private, contribuind la sporirea eficienței inițiativelor individuale, la creșterea economică, întărirea responsabilităților individuale și corporative în afaceri.

Acțiunea 2. Aplicarea „prezumției nevinovăției” în relațiile existente între autoritățile publice (centrale și locale) și businessul privat.

Problema

Relațiile dintre instituțiile statului și companiile private nu sunt privite ca între subiecți egali în drepturi, protejați în egală măsură de justiție.

Adeseori, businessul este privit ca un infractor, iar autoritățile publice, prin definiție, ca un binefăcător în ultimă instanță. În acest fel, contrar principiului prezumției nevinovăției, anumite instituții publice sunt abilitate cu dreptul de a controla agenții economice, de a decide asupra gradului lor de vinovăție și de a aplica imediat pedeapsa de rigoare.

Sistemul existent politico-administrativ abilitază anumite autorități publice cu tripla competență de a acționa în calitate de: controlor, de judecător și de executor judiciar, concomitent. În această situație anormală, companiile private din Republica Moldova sunt obligate să demonstreze în instanță nevinovăția lor.

În acest fel, povara dovezii este luată de pe umerii instituțiilor publice și pusă pe umerii agenților economici. De asemenea, activitatea multor

agenții publice pornește de la ipoteza falsă că agenții economici trebuie să-și dovedească nevinovăția neîncetat, atâta timp cât doresc să activeze.

Astfel, conform legislației în vigoare, orice reorganizare prevăzută de legislație pentru companiile înregistrate conține obligația de a primi avizul Agenției de protecție a concurenței (APC) asupra „absenței abuzului de piață”, altfel spus, agenții economici trebuie să se dezvinovătească chiar înainte de a fi comis vreo infracțiune în fața APC, iar procedura de avizare durează 30 de zile, în mod obișnuit.

Sute de agenți economici devin dependenți de o procedură de control desfășurată de APC, în condițiile în care verificarea nu contribuie cu nimic la evitarea și preîntâmpinarea cazurilor reale de monopol.

Mai mult decât atât, dacă în acțiunile sale funcționarii publici nu au avut dreptate, ei nu poartă nici o răspundere pentru acțiunile înfăptuite.

Sursele problemei

Această situația își trage rădăcinile în abordarea greșită după care cetățenii și companiile sunt în serviciul statului și nu invers. De dragul interesului „corporativ” al unei singure instituții de stat se ignoră deplin interesul businessului privat și principiul nevinovăției.

Astfel, instituțiile publice au dreptul de decizie asupra vinovăției agenților economici, ocolind instanțele de drept.

Dreptul de a decide asupra vinovăției agentului economic și lipsa oricăror consecințe în cazul unor decizii incorecte, provoacă abuzuri din partea instituțiilor publice, și sporește costurile tranzacționale.

Recomandări

Orice decizie privind vinovăția sau nevinovăția unui agent economic trebuie să fie stabilită exclusiv de către instanța de judecată.

Povara dovezii trebuie să fie transferată de la agentul economic spre instituțiile publice.

Este necesar de a implementa un mecanism de responsabilitate personală și instituțională a funcționarilor publici și a instituțiilor publice respective, față de acțiunile întreprinse.

Impact

Egalarea în drepturi a agenților economici și instituțiilor publice va reduce numărul de abuzuri din partea instituțiilor, va proteja mediul de business față de acțiunile abuzive ale funcționarilor și va reduce esențial acțiunile eronate din partea instituțiilor publice.

Acțiunea 3. Constituirea funcției de Ombudsman al mediului de business

Problema

Pe lângă legislația imperfectă care afectează mediul de afaceri, o problemă majoră ține și de existența unor practici nefaste ale birocrăției de stat în relațiile lor cu businessul.

Oamenii de afaceri au de suferit zilnic de pe urma abuzului din partea reprezentanților diverselor instituții publice, care își permit să interpreteze în mod abuziv anumite prevederi sau norme legale, impunând amenzi și forțând businessul la diverse pedepse, cel puțin contestabile sub aspect legal.

Ambivalența cadrului de reglementare a businessului, dar și sentimentul general de vulnerabilitate al oamenilor de afaceri îi transformă pe aceștia din urmă în victime ușoare pentru diverse organe și instituții publice, cu funcții de control și de impunere a unor amenzi.

Atitudinea ostilă a instituțiilor publice față de mediul de business rămâne a fi o practică înrădăcinată în relația dintre stat și mediul de afaceri. Cele mai dese experiențe negative nu țin de prevederile unei anumite legi, dar de anumite practici negative, perpetuate de către anumite autorități publice în afara cadrului legal.

Sursele problemei

Legislația ambiguă permite uneori anumite interpretări „interesate” din partea autorităților investite cu funcții de control în raport cu mediul de afaceri privat.

Impunitatea funcționarilor publici, conștienți de faptul că abuzul lor față de reprezentanții mediului de business nu va avea consecințe negative pentru ei, face ca acțiunile lor abuzive să fie tolerate și chiar încurajate în actualul sistem politico-administrativ.

Păstrarea unui regim restrictiv în relațiile dintre funcționarii publici și entitățile de business privat ține de politica intervenționistă a statului în economie, de lipsa unor principii etice de conduită efectiv asumate de către autoritățile publice, dar și de instabilitatea generală a serviciului public, în RM.

Aceste carențe nu pot fi ameliorate doar prin adoptarea de noi acte legislative, ci numai prin intermediul unor reforme sistematice și consistente de transformare a funcțiilor statului.

Recomandări

Instituirea Ombudsmanului pentru mediul de business, care ar avea drept scop să apere drepturile legitime și constituționale ale sectorului

privat contra abuzului birocratic al statului.

Crearea unei funcții de Ombudsman pentru mediul de business asociațiilor de business, ca parte a schimbării atitudinii statului față de inițiativa privată.

Impact

Estimăm că Ombudsmanul va deveni un avocat al mediului de business în raport cu autoritățile publice, având funcția de a interveni în anumite situații de criză, contribuind la protejarea inviolabilității proprietății private și egalitatea în fața justiției a businessului și autorităților publice, acestea din urmă fiind mult mai puternice decât companiile private și mult prea influente.

Ombudsmanul va lupta contra abuzurilor practicate de către anumite autorități publice, în numele inte-

resului general, limitând practicile negative de obstrucționare a inițiativei private, și educând publicul larg asupra libertăților economice și sociale, pe care Constituția le proclamă și le garantează.

Ombudsmanul trebuie să curme practica nefastă de detașare a răspunderii personale a unor funcționari publici de efectele deciziilor lor.

Estimăm că, în acest fel, RM poate institui un mecanism eficient și rapid de protecție a drepturilor oamenilor de afaceri, fără a fi necesar apelarea la instanțele judecătorești, care sunt foarte greoaie în aprobarea anumitor decizii.

Acțiunea 4. Realizarea dialogului social dintre Guvern și mediul de business pe principii egale

Problema

Unica formă legală de cooperare a mediului de business cu autoritățile publice este, în acest moment, dialogul social, stabilit între Guvern – patronate - Sindicate, în care însă, Patronatele și Sindicatele au doar un simplu vot consultativ.

Toate inițiativele legislative ce afectează direct mediul de business sunt, de regulă, pregătite de către anumiți funcționarii publici, în timp ce obligația de a consulta mediul de business este formală și ne-semnificativă.

Drept urmare, Parlamentul continuă să adopte noi legi, iar Guvernul – noi hotărâri, care reflectă exclu-

siv viziunea și interesele acestor autorități publice, și mai puțin, opiniile mediului de business.

De cele mai multe, această situație este creată prin faptul că interesele statului sunt confundate cu interesul anumitor agenții ale guvernului central.

Interesele corporative și lipsa mijloacelor de comunicare eficientă cu mediul de afaceri face ca funcționarii publici să se gândească mai mult cum să controleze mediul de business, și nu cum să maximizeze eficiența deciziilor pe care le vor lua cu scopul dezvoltării economice, sau a optimizării mediului de afaceri.

Sursele problemei	Recomandări	Impact
Se confundă interesul Statului cu interesul unor instituții publice. Adeseori, pregătirea unor legi sau hotărâri de guvern, care afectează interesul anumitor grupe de business se face fără implicarea activă și pe principii egale a mediului de business. Mediul de business nu are o voce unică în relațiile cu autorităților, nu este clar cine are mandatul să reprezinte întreg business, sau anumită parte a lui în relațiile cu autoritățile publice.	Orice inițiativă legislativă care urmărește să reglementeze cadrul general ori specific de reglementare a businessului trebuie să fie consultată și avizată în mod obligatoriu cu asociațiile reprezentative ale mediului de business. Asociațiile de business trebuie să fie conectate la agenda legislativă a Guvernului și Parlamentului.	Procesul legislativ în domeniul de business va fi dezvoltat în conformitate cu interesele statului și ale mediului de business. Parlamentul la adoptarea unei legi va ține cont atât de opinia Guvernului, cât și de opiniile exprimate de reprezentanții businessului, priviți în calitate de interlocutori și parteneri egali în procesul legislativ.

OBIECTIVE PENTRU URMĂTORII 3 ANI

Obiectivul 1. Optimizarea procedurilor de raportare obligatorie a businessului către instituțiile statului

Problema

Sistemul raportărilor obligatorii de care se face responsabil businessul în fața statului este total inefficient, contradictoriu și depășit de timp, fiind adeseori inoperant legislației existente.

În realitate, sistemul de raportare obligatorie reprezintă, în condițiile actuale ale Republicii Moldova, o formă suplimentară de impozitare a agenților economici. Zecile de rapoarte obligatorii solicitate din partea businessului privat contribuie în ansamblu la creșterea costurilor de administrare a afacerilor, creând blocaje majore în activitatea și funcționarea mediului de afaceri.

Agențiile de stat își plasează propriile obligații de documentare și evaluare a domeniilor pe care le gestionează pe umerii businessului privat. Totodată, numeroase agenții și organe de stat nu-și oferă serviciile pentru a consulta și ghida mediul de afaceri, ci mai degrabă sunt interesate în depistarea neregulilor, pentru ca ulterior să-și îndeplinească funcția de sancționare dură a vinovaților, indiferent de comiterea unor erori din neglijență sau în mod deliberat.

Această înțelegere rectilinie și nefastă a funcțiilor exercitate de organele statului reproduce un comportament abuziv și coruptiv printre funcționarii publici.

Datorită absenței unui sistem modern integrat în RM, calitatea datelor colectate de către majoritatea agențiilor de stat este proastă și nu permite luarea unor decizii eficiente și responsabile.

Sursele problemei

Rapoartele obligatorii prezentate de către companiile businessului privat Biroului Național de Statistică, Inspectoratului Fiscal de Stat, Casei Naționale de Asigurări Sociale, Inspecției Muncii, etc., sunt formaliste, costisitoare și nerelevante pentru funcțiile îndeplinite de către agenții.

Costurile de informare a agențiilor de stat sunt plasate, în acest fel, pe umerii

sectorului privat, obligat să exercite și funcții improprie mediului de afaceri.

Sistemul învechit de informare și raportare obligatorie nu-și mai justifică existența, atâta timp cât dorim să optimizăm funcționarea mediului de afaceri. În plus, este evident că actualul sistem de raportare obligatorie reprezintă o sursă majoră de corupere pentru aparatul birocratic. Numeroase rapoarte ale unor agenții de stat se dublează ori vin în contradicție, datorită faptului că aceste agenții nu-și pot coordona domeniul de activitate și responsabilitățile prescrise de legislație.

Recomandări

Auditul sistemului de raportare obligatorie. Codificarea informațiilor solicitate de la agenții economici și crearea unui sistem informațional integrat.

Formarea unui „ghișeu unic” la procedurile de raportare obligatorie pentru business și limitarea la strictul necesar a instituțiilor abilitate cu colectarea infor-

mațiilor și crearea unui sistem electronic de raportare a businessului.

Implementarea tehnicilor moderne de colectare a datelor, trecerea de la statistică frontală la statistica prin sondaje.

Asigurarea accesului instituțiilor publice și a mediului de business la sistemul informațional integrat național și european. Integrarea sistemului național la sistemul Eurostat.

Impact

Anticipăm o creștere vizibilă și rapidă a calității și relevanței datelor colectate din partea mediului de afaceri.

Simplificarea sistemului de raportare va conduce la diminuarea simțitoare a costurilor de administrare a afacerilor private și va ridica eficiența gestionării businessului, reducând o parte considerabilă a barierelor existente.

Va scădea costul informației plătit în mare parte de agenții economici, iar agențiile de stat vor avea un comportament mai responsabil în raport cu agenții economici.

Agențiile de stat vor fi mai orientate spre formularea și evaluarea de politici, și mai puțin în intervenții directe contra mediului de afaceri. Se va evita dublarea în colectarea informațiilor.

Va crește capacitatea decidenților de a primi decizii, bine documentate cu un substrat informațional calitativ și suficient. Instituțiile de stat vor utiliza datele colectate de centrul unic – biroul național de statistică, fără a controla, suprima ori forța mediul privat de afaceri să furnizeze informații în mare parte irelevante, conducând astfel la eliminarea unei relații de subordonare și manipulare a relației de putere între aparatul birocratic și mediul de afaceri.

Obiectivul 2. Revizuirea serviciilor contra plată prestate de autoritățile publice

Problema

Fenomenul de prestare a serviciilor contra plată impus de către majoritatea curentă a autorităților publice a atins proporții greu de imaginat în Republica Moldova.

Astăzi, conform datelor existente, constatăm circa 6.000 de servicii prestate contra plată mediului de business din partea instituțiilor publice.

Majoritatea acestor instituții publice privesc prestarea acestor servicii contra plată ca pe o sursă suplimentară de venit la bugetul instituției, și nu ca o funcție exercitată în beneficiul dezvoltării afacerilor.

Drept urmare, calitatea acestor servicii este destul de redusă, fiind prestate în absența unei concurențe loiale, iar plățile colectate ca urmare a serviciilor prestate generează corupție, multiple abuzuri și resurse irosite de mediul de afaceri în relația lor cu aparatul birocratic.

Estimăm că, în prezent, încasările colectate de pe urma serviciilor contra plată depășesc de 2 ori încasările de la impozitul pe venit achitat de agenții economici, cu diferența că, aceste servicii sunt achitate până la înregistrarea profitului de către sectorul privat, în lipsa unui cadru legal adecvat.

Sursele problemei	Recomandări	Impact
Transformarea serviciilor contra plată într-o formă „neoficială” de impozitare suplimentară a businessului. Serviciile prestate de către agențiile de stat sunt calificate de business ca fiind necalitative, neprofesioniste și oferite la tarife neadecvate. Sistemul actual permite instituirea de noi servicii cu plată la nivelul agențiilor de stat fără ca să existe nici un fel de remedii de contestare a tarifelor, a tipurilor de servicii sau de evaluare a calității acestor servicii. Majoritatea serviciilor prestate de către agențiile de stat sunt în realitate niște taxe suplimentare de stat, dar care nu sunt prevăzute de Codul Fiscal. Lipsa unei politici clare și „libertatea” nețârmurită a unor autorități publice de a-și stabili în mod autonom lista serviciilor și tarifelor, care le convin lor, creează un mediu deosebit de fertil pentru corupție, abuzuri și impunitate.	Fiecare serviciu cu plată existent/sau instituit trebuie să fie analizat prin prisma Analizei de impact asupra mediului de business. Instituirea unei interdicții prin legislație ca autoritățile publice să presteze servicii contra plată businessului. Toate serviciile contra plată urmează a fi prestate exclusiv prin intermediul întreprinderilor de stat și private. Plățile obligatorii urmează a fi tratate exclusiv ca taxe și trebuie să fie incorporate în Codul Fiscal al Republicii Moldova. Organele de control și de supraveghere trebuie să poată percepe doar acele taxe, care sunt stipulate în Codul Fiscal. Soluția pe care o propunem este de a evita în mod explicit situația în care agențiile de stat, care controlează și supraveghează, pot impune achitarea unor taxe de servicii suplimentare.	Estimăm că aceste soluții ar putea crește gradul de transparență și încredere în relațiile dintre instituțiile publice și agenții economici privați. În acest fel, va scădea considerabil presiunea administrativă asupra mediului de business. Instituțiile publice vor fi reorientate spre soluționarea problemelor agenților economici, dar nu spre colectarea de fonduri. Eliminarea „plăților neoficiale” din sfera relațiilor între sectorul privat și stat va spori buna guvernare și eficiența actului decizional. Codificarea taxelor plătite de către agenții economici și încadrarea lor legală.

Obiectivul 3. Crearea unui sistem integru și eficient de protecție a concurenței

Problema

Legislația existentă în RM cu privire la protecția concurenței este elaborată după modelul Federației Ruse, în care practicile anticoncurențiale și concurența neloială sunt reglementate în cadrul același act legislativ.

Practica europeană tratează diferit aceste două instituții, reglementându-le separat și stabilind mecanisme diferite pentru prevenirea, combaterea și curmarea lor. Prevederile actualei legi nu sunt altceva decât o tendință de a menține modelul rusesc de reglementare, cu preluarea unor definiții și noțiuni din practica europeană.

Acest fapt va crea multă confuzie în practică, deoarece există multe deosebiri conceptuale între normele de protecție a concurenței ale Federației Ruse și cele europene. De aceea, ar fi mai oportun ca Republica Moldova să nu facă o combinație de norme, ci să pledeze pentru una dintre formele de construcție a sistemului de reglementare a concurenței.

Ținând cont de aspirațiile Republicii Moldova de a se integra, în timp, în Uniunea Europeană, urmează ca aceleași standarde să fie aplicate și domeniului de protecție a concurenței.

Menționăm că, în acest moment, fenomenul „concurenței neloiale” este abordat în mod eronat în RM, făcându-se confuzie între „practicile anti-concurențiale” și „concurența neloială”.

Această confuzie repetată, precum și asimilarea termenului de „concurență ilegală” pentru „concurență neloială”, contravine atât legislației Republicii Moldova, cât și doctrinei și practicii juridice naționale și internaționale.

Sursele problemei

Este salutară intenția de a legifera fenomenele de practici concentrate, înțelegeri, decizii anticoncurențiale și concentrări de capital.

Totodată, mecanismul prin care aceste fenomene pot fi identificate și examinate oficial de către Agenție nu este clar, ceea ce ar putea duce la numeroase dificultăți de interpretare și de aplicare în practică ale acestor norme.

Menționăm că, în Uniunea Europeană există o practică bogată de reglementare și de interpretare a practicilor anticoncurențiale. Ar fi bine ca aceste norme să fie preluate de Republica Moldova.

Nu este clară procedura și criteriile în baza cărora va fi determinată poziția dominantă pe piață a unui agent. Dacă se va utiliza aceeași metodă statistică, atunci este absolut neclar cum se va determina cota unui agent economic care nu este înregistrat pe teritoriul Republicii Moldova și, respectiv, nu prezintă rapoarte financiare Biroului Național de Statistică, însă produsele acestuia dețin cote considerabile pe piața Republicii Moldova.

Se știe din practică, că asemenea agenți economici pot influența în mod esențial concurența, în special atunci când este

vorba de „recomandarea” prețurilor, sau de limitarea teritoriului de desfacere a anumitor produse.

Reieșind din prevederile legislației Republicii Moldova, pentru încălcarea normelor de protecție a concurenței este stabilită răspundere contravențională și penală, iar pentru cele de concurență neloială – răspundere civilă și penală.

Nu este clar, care va fi rolul Agenției Naționale pentru Protecția Concurenței la determinarea răspunderii pentru asemenea fapt, în special pentru cele penale.

De asemenea, nu este clar dacă agentul economic care a fost lezat prin acțiuni de concurență neloială se va adresa instanței de judecată pentru recuperarea prejudiciului, sau va fi obligat inițial să sesizeze Agenția pentru a se determina dacă a avut loc un caz de concurență neloială.

Inexistența procedurii clare a sesizărilor, răspunsurilor la sesizări, pornirii, desfășurării și încheierii investigației. Inexistența descrierii sau referinței explicite la procedura de contestare a deciziilor Agenției, luându-se în considerare că acestea pot fi atât de sancționare, cât și de îndrumare, aprobare, respingere etc.

Cuantumul amenzilor este stabilit astfel de o asemenea manieră, care să nu permită o individualizare corectă și obiectivă a pedepsei

Recomandări

Toate modificările la legea de protecție a concurenței trebuie să fie efectuate prin consultări efective și largi ale reprezentanților sectorului privat, întemeindu-se pe principiul garantării și protejării intereselor businessului.

Impact

Aplicarea legislației în domeniul protecției concurenței, în baza principiului de protejare și încurajare a businessului va permite crearea unui mediu concurențial sănătos și va duce la creșterea competitivității economiei naționale.

Obiectivul 4. Revizuirea sistemului de subvenționare și susținere din partea statului a sectorului privat

Problema

Creșterea capacității financiare a bugetului de stat a făcut posibil ca statul să-și propună a susține consolidarea businessului privat, în speranța că acest lucru ar putea spori competiția și eficiența mediului de afaceri autohton.

Totuși, alocarea sprijinului oferit de stat are loc în absența unor politici și principii clare, care să asigure evaluarea randamentului acestor ajutoare și subvenții, ceea ce duce la irosirea banilor publici, sau la folosirea acestui sprijin în scopuri politice.

Alocarea de subsidii nejustificate creează numeroase cazuri de concurență neloială și așteptări nejustificate printre agenții economici, care beneficiază de aceste ajutoare. Însăși sistemul de ajutorare a businessului devine, în acest fel, conectat la o vastă rețea clientelară, devenind opus scopurilor propuse inițial.

Subsidiiile în agricultură, estimate în perioada anilor 2004 – 2007 la circa 1 mld lei nu au produs efecte pozitive pe ansamblul sectorului agricol al economiei.

Circa 90% din subvențiile alocate sectorului zoo-tehnie au fost primite doar de către marii agenți economici, care produc doar 10% din producția sectorului.

Un alt exemplu ține de politica statului în domeniul aviativ. Susținerea unei singure întreprinderi aviatice de stat a creat un sistem ineficient de gestionare a banilor publici, acumulare de datorii nejustificate și crearea unui sistem neconcurențial, sprijinit de relații neloiale față de administrația de stat, în raport cu alți operatori de pe piață.

Sursele problemei	Recomandări	Impact
Statul confundă susținerea unei ramuri a economiei naționale cu finanțarea unor grupuri clientelare, uneori aparținând proprietății de stat. Lipsa unor politici pe termen lung presează instituțiile de stat să ia decizii ad-hoc, care presupun cheltuirea rapidă de subvenții de la buget, fără a se asigura crearea de impact pozitiv pe termen lung și mediu. Deciziile de subvenționare a unor ramuri ale economiei naționale nu se întemeiază pe analize de impact și pe raționalitate economică, ci în mod prioritar pe interese politice de moment. De regulă, subiecții economici nu participă la formularea de politici și nu sunt consultați asupra deciziilor, care privesc alocarea de finanțări din bugetul public. În acest moment, în Republica Moldova nu există o legislație-cadru, care ar reglementa principiile de subvenționare a unor ramuri ale economiei, ceea ce face ca fiecare agenție de stat să dorească î-și elabora propriile principii/criterii de finanțare, iar rezultatele obținute sunt adeseori neconcordate cu investițiile alocate de stat.	Crearea unor reglementări legislative cu privire la alocarea de subvenții și diferențierea lor față de ajutoarele bugetare în condițiile unor situații de criză (intemperii). Subvențiile alocate de stat trebuie să urmeze obiective economice pe termen lung, care nu trebuie să depindă de cicluri politice, ori de preferințe electorale. Subvenționarea trebuie să contribuie exclusiv la creșterea competitivității și potențialului de export al ramurilor subvenționate, nicidecum la menținerea lor sub controlul statului. Deciziile cu privire la modul de repartizare a subvențiilor pe anumite sectoare ale economiei sunt luate într-un cadru participativ de consultare, și trebuie să răspundă principiilor de eficiență economică, transparență și concurențiabilitate.	Subvențiile de stat trebuie să contribuie la creșterea competitivității producției autohtone și nu la crearea de concurență neloială și susținerea financiară a întreprinderilor ineficiente.

Obiectivul 5. Definitivarea procesului de codificare a legislației fiscale

Problema

Deși, Codul fiscal include o parte considerabilă din impozitele și taxele achitate de către agenții economici, ceea ce ușurează și stabilizează sistemul de administrare fiscală și de business, autorități publice – business, totuși există încă o mulțime de plăți și taxe suplimentare, operaționalizate de către diverse agenții de stat, reglementate de legi și diverse acte normative.

În multe cazuri, aceste plăți sunt minore/mici, însă procedurile de achitare consumă mult timp și eforturi administrative, depășind cu mult costurile propriu-zise.

Adeseori, costurile suportate de business la plata unor taxe este de câteva ori mai mare decât costul nominal/veniturile încasate de către anumite agenții de reglementare, contribuind astfel la sporirea poverii administrative și fiscale, fără a aduce o valoare adăugată cadrului de reglementare.

Sursele problemei

Existența mai multor legi, care reglementau sistemul de impozitare.

Partea de administrare a sistemului fiscal se cuprinde adeseori în diverse acte cu caracter de recomandare, instrucții ministeriale și alte acte nelegislative (scrisori ale ministerului finanțelor) și nu în codul fiscal.

Recomandări

Toate plățile obligatorii ale sectorului privat trebuie să fie tratate ca taxe și urmează a fi introduse în Codul Fiscal.

De cele mai dese ori, trebuie de efectuat o analiză de impact a taxelor impuse businessului privat, pentru a evalua randamentul, utilitatea și impactul format al coraportului între serviciul oferit și costurile reale ale businessului pe fiecare plată aparte.

Impact

Perfecționarea procedurilor și practicilor de impunere fiscală. Începând cu anul 2010 tot ce ține de adminis-

trarea fiscală să fie reglementat exclusiv prin lege.

Estimăm că introducerea acestor propuneri ar putea conduce la optimizarea sistemului fiscal, în ansamblu.

Reducerea costurilor adiacente plății impozitelor stabilite de Codul fiscal va contribui la evitarea impozitării neoficiale pentru mediul de afaceri.

Toate relațiile fiscale ale agenților economici cu statul sunt descrise într-o singură lege – Codul Fiscal.

PRIORITATEA 2:

Optimizarea sistemului fiscal

Recent, au fost înregistrate schimbări pozitive în politicile de impozitare în direcția micșorării poverii fiscale. Totuși, mai există numeroase probleme ce țin de administrarea impozitelor și legislația corespunzătoare.

Relațiile businessului privat cu autoritățile fiscale (Inspectoratul Fiscal) nu sunt percepute de către antreprenori ca un serviciu de consultanță, ci înainte de toate ca o amenințare potențială și un risc pentru stabilitatea afacerilor, indiferent de mărimea ori istoria companiilor.

În comparație cu legislația fiscală a altor țări din regiune, Codul Fiscal adoptat în Republica Moldova rămâne a fi destul de complicat și întortocheat, iar frecvențele sale modificări și amendamente reduc în mod esențial efectele „liberalizării fiscale”.

Această stare de lucruri reduce orizontul de planificare pentru mediul de afaceri, care rămâne și așa destul de scurt, micșorând atractivitatea Republicii Moldova pentru investiții pe termen lung.

OBIECTIVE PENTRU 2009

1. Introducerea cotei unice la impozitul pe venit a persoanelor fizice și majorarea minimului neimpozabil la nivelul veniturilor celei mai sărace decile de salarizați. Anularea colectării în avans a TVA la importul de utilaje și echipamente.
2. Transferarea treptată a impozitului de protecție socială de la angajator spre angajat.

OBIECTIVE PENTRU URMĂTORII 3 ANI

1. Simplificarea sistemului de gestionare a TVA
2. Îmbunătățirea procesului de elaborare a politicilor fiscale
3. Liberalizarea pieții de asigurare în medicină

ACȚIUNI PENTRU 2009

Acțiunea 1. Introducerea cotei unice la impozitul pe venit a persoanelor fizice și majorarea minimului neimpozabil la nivelul veniturilor celei mai sărace decile de salariați

Problema

Sistemul actual de impozitare a persoanelor fizice, este un sistem de penalizare a creșterii salariale. Povara fiscală efectivă crește geometric odată cu majorarea salariilor, la angajați, ceea ce servește ca un impediment în plus pentru majorarea salariilor.

Astfel, povara fiscală la ultima decilă este de 6 ori mai mare decât la prima decilă. În același timp, sistemul de impozitare pe trepte complică nejustificat administrarea impozitului și creează dificultăți celor care activează în mai multe locuri de muncă. Impozitarea efectivă a persoanelor fizice este în jur de 7%.

Sistemul actual de creștere progresivă a impozitului pe venit a persoanelor fizice nu-și îndeplinește funcția sa economică și socială, ci joacă doar rolul de descurajarea a creșterilor salariale și nu permite legalizarea plăților către angajați.

Sursele problemei

Sistemul actual penalizează creșterea salariilor pentru angajați. Acest sistem este prea complicat și rigid pentru agenții privați la calcularea și administrarea generală a impozitelor salariale, și nu permite existența unor stimulente financiare corespunzătoare performanțelor diferite ale salariaților.

Sistemul de impozitare a salariilor pe trepte complică sistemul de impozitare, generând probleme de tipul: estimării impozitelor negative, evaziune salariale și conduce la apariția fenomenului „salariilor achitate în plic”, și la menținerea dublei contabilități.

Angajatul nu este stimulat să contracareze acțiunile angajatorului.

Recomandări

Introducerea cotei minime neimpozabile la nivelul salariului mediu obținut de prima decilă de salariați. Introducerea cotei unice de impozitare la nivel de 9%.

Impact

Estimăm că, introducerea cotei unice la impozitul pe venit va conduce la simplificarea esențială a sistemului

de administrare a impozitului, stimulând scoaterea treptată din umbră a veniturilor neformale plătite de angajatori.

Experiența altor țări în tranziție a demonstrat cu prisosință că implementarea impozitului unic conduce de regulă la creșterile încasărilor bugetare cu peste 25% în primii 3 ani de implementare. Recomandările noastre nu modifică mărimea poverii fiscale, însă îmbunătățește redistribuirea ei.

Prin aplicarea acestui sistem de impozitare unică a salariului, RM ar crea un precedent foarte pozitiv la nivel european. Estimăm că introducerea acestui sistem va crește baza impozitară, stimulând creșterea salariilor în economie și productivitatea muncii.

În plus, noul sistem va proteja într-o mai mare măsură salariații cei mai defavorizați (salariații din prima decilă a veniturilor vor fi scutiți practic de achitarea impozitelor, iar următoarele decile vor plăti o cotă nesemnificativă), oferindu-se astfel un sprijin masiv salariaților cu cele mai mici venituri din economia națională.

Acțiunea 2. Anularea colectării în avans a TVA la importul de utilaje și echipamente

Problema

Utilizarea sintagmei „cota zero la importuri de utilaje și echipamente” este eronată și nu corespunde sensului său economic și juridic, ceea ce creează dificultăți importante în vederea implementării corecte a legislației.

Întrucât, TVA este un impozit plătit de consumatori, acesta este perceput de către agentul economic în favoarea statului. Dat fiind faptul că peste 70% din produsele consumate în Republica Moldova sunt de import, cea mai mare cotă a TVA provine de la produsele importate.

Pentru a ușura procedura de colectare a TVA, Guvernul a decis colectarea lui nu în procesul de vânzare-cumpărare, dar la momentul importului lui în țară. Astfel, agenții economici sunt obligați să achite acest impozit (TVA) la frontieră pentru orice produse importate, urmînd ca după vânzarea produselor să-și recupereze TVA-ul plătit.

Perioada dintre plata impozitului (TVA) la vamă și vânzarea produsului propriu-zis reprezintă

perioada în care agenții economici din Republica Moldova creditează fără dobîndă statul. În cazul produselor de consum, această perioadă constituie circa 3 luni, iar în cazul utilajelor și echipamentelor - de la 5 la 15 ani.

Astfel, o procedură de administrare fiscală, s-a transformat într-un instrument de impunere forțată a agenților economici să crediteze statul fără dobîndă pe o perioadă de pînă la 15 ani, în cazul unor investiții. Aceasta situație creează o stare de frustrare și nemulțumire printre antreprenorii privați, care sunt demotivați să investească și să modernizeze capacitățile lor de producție.

Drept rezultat, constatăm creșterea costurilor investițiilor cu circa 20% față de estimările inițiale. Lucru acesta se manifestă prin activitatea investițională redusă a agenților economici și drept consecință prin lipsa unei creșteri economice durabile.

Sursele problemei

Soluționarea problemei de administrare fiscală (colectarea mai eficientă a TVA) a dus la crearea unei noi probleme: obligarea agenților economici să crediteze guvernul.

Colectarea în avans a TVA, crește nemotivat cu 20% costurile investiționale. Investițiile scumpe ridică costul producției autohtone, ceea ce provoacă inflație și reduce competitivitatea producției locale atât pe piața internă cât și externă.

Nemotivarea investitorilor reduce atractivitatea economiei naționale, și are impact negativ asupra numărului de angajați (cu circa 15.000 angajați anual), afectând profund potențialul de creștere economică a RM, și de diversificare a ramurilor exportatoare.

Recomandări

Anularea practicii de colectare în avans (la vamă) a TVA de la utilaje, echipamente și tehnologii.

Asigurarea unui echilibru între administrarea fiscală și efectele negative de impunere forțată a agenților economici să crediteze guvernul.

Deschiderea conturilor speciale, pentru restituirea TVA la investiții și import de utilaje, echipamente și tehnologii.

Impact

Anularea colectării în avans a TVA la importul de utilaje și echipamente, ar permite eliberarea a 20% din sursele financiare ale agenților economici, care ar fi reinvestite, fapt ce ar accelera creșterea economică și în final încasările bugetare. De asemenea, vor scădea esențial costurile investiționale, ceea ce va contribui la creșterea competitivității producției autohtone și reducerea costurilor de producție. „Pierderile” din ratările imediate ale încasărilor de TVA vor fi compensate prin creșterea încasărilor din impozitul pe venit a persoanelor fizice (creșterea numărului de angajați și majorări de salarii) și TVA la producția autohtonă, iar pe termen lung TVA-ul ratat la vamă va fi colectat în interiorul țării. Efectul total va fi net pozitiv atât pentru economie cât și pentru bugetul public. În 2-3 ani volumul TVA colectat de la producătorii autohtoni se va majora cu cel puțin 20-30%.

Acțiunea 3. Transferarea treptată a impozitului de protecție socială de la angajator spre angajat

Problema

Asigurările sociale sunt, în realitate, niște relații dintre Casa Națională de Asigurări Sociale și cetățenii care sunt asigurați.

Respectiv, fiecare persoană asigurată primește beneficii sub formă de plăți sociale (pensii, indemnizații, etc.), fiind obligată să efectueze transferuri către CNAS, sub formă de contribuții sociale.

Datorită unei moșteniri nefaste din perioada regimului sovietic în ceea ce privește asigurările, povara cea mai mare de contribuție la bugetul asigurărilor sociale revine angajatorilor.

Această stare de lucruri creează mai multe probleme, cum ar fi: angajatorul achită sume pentru remunerarea muncii mult mai mari, decât percepe angajatul, este ruptă legătura dintre asigurat și asigurător (angajații, neachitând direct în fondul de asigurări, nu sunt motivați să se intereseze de soarta contribuției lor), angajatorul poartă răspundere administrativă și penală față de corectitudinea transferurilor către bugetul de asigurări sociale (în fapt ei sunt nevoiți să presteze pe gratis, un serviciu impropriu lor, de percepatori fiscali).

În plus, legislația actuală nu prevede restituirea contribuțiilor sociale, care depășesc 5 salarii medii pe țară. Astfel, dacă o persoană este angajată în 2 sau mai multe locuri și contribuie la fondul de asigurări sociale cu o sumă care depășește limita maximă admisibilă, el nu-și poate recupera înapoi banii alocați.

Sursele problemei

În relația dintre asigurător (CNAS) și asigurat (angajatul) intervine o terță persoană - angajatorul, care nu ar trebui să aibă nici o

atribuție în relațiile dintre asigurător și asigurat.

Agenților economici li se atribuie în mod silit funcția de percepatori fiscali, ceea ce provoacă costuri suplimentare în activitate, transferându-se povara unor obligații fiscale ale statului pe umerii sectorului privat, sporind astfel costurile tranzacționale.

Recomandări

Agentul economic trebuie să aibă doar o singură relație în raport cu angajații săi, în temei legată de

remunerarea muncii. Relațiile dintre angajați și CNAS se stabilesc în mod individual, fără implicarea directă a angajatorului.

Impact

În cazul eliminării angajatorului din relația Angajat - CNAS, estimăm o îmbunătățire reală a sistemului

de asigurări sociale și relației dintre angajat și angajator.

Astfel, angajatul va cunoaște care sunt sumele reale pentru remunerarea muncii achitate de către angajator.

Angajatul va fi în acest fel principalul subiect interesat să cunoască soarta contribuțiilor sale.

Oamenii de afaceri vor fi scutiți de îndeplinirea unor funcții improprii de percepatori fiscali, fapt ce va permite optimizarea costurilor de producție și simplificarea procesului de contabilitate.

OBIECTIVE PENTRU URMĂTORII 3 ANI

Obiectivul 1. Simplificarea sistemului de gestionare a TVA

Problema

Procedurile de restituire a TVA la mărfurile exportate reprezintă un proces foarte dificil, marcat de factori subiectivi și de interese greu de analizat.

Astfel, cadrul legal nu prevede proceduri clare de restituire a TVA, dar se bazează pe deciziile voluntare ale comisiilor de restituire, care pot delibera asupra condițiilor de restituire.

Contrar prevederilor legale, agenții economici sunt nevoiți să aștepte adeseori perioade îndelungate (6-9 luni) până reușesc să primească suma alocată,

dar există și companii care nu-și pot restitui în general plățile achitate pentru TVA.

Constatăm că avem în această situație o acțiune de creditare forțată a Guvernului cu sute de milioane de lei de către agenții economici privați.

Procedurile de restituire a TVA contrazic politicile de liberalizare a economiei și reduc motivația businessului de a exporta produse, paralel cu creșterea costurilor tranzacționale ale producției autohtone.

Sursele problemei	Recomandări	Impact
Guvernul aplică „prezumția de vinovăție” asupra agenților economici, care intenționează să-și restituie TVA, pe care anterior au achitat-o agenților fiscali. Mediul de afaceri este obligat să prezinte un set excesiv de documente, explicații, acte justificative, care ar trebui să aibă scopul de a demonstra bună-credința actorilor economici, respectiv - lipsa de rele intenții. Situația este agravată și de faptul că, adeseori, Guvernul privește restituirea TVA ca pierderi ale bugetului de stat, străduindu-se să amâne aceste decizii.	Este necesar de a preciza și de a echilibra funcțiile organelor de stat cu interesele businessului privat. Anularea categoriilor de plătitori TVA în vederea eligibilității pentru restituirea TVA, în scopul asigurării unui tratament echitabil tuturor agenților economici. Inspectoratul fiscal trebuie să se ocupe de colectarea impozitelor, iar funcția de a depista ilegalitățile comise să fie exercitată doar de către organele specializate de combatere a crimelor economice. Deschiderea unor conturi speciale, servind scopului de a prelua sumele de bani din TVA achitat la operațiunile de investiții și import de utilaje, echipamente și tehnologii.	Simplificarea procedurilor de restituire a TVA va stimula exporturile. Va crea un sistem de relații de cooperare și parteneriat între organele de stat și agenții economici. Va îmbunătăți mediul de afaceri, diminuând costurile administrării businessului privat.

Obiectivul 2. Îmbunătățirea procesului de elaborare a politicilor fiscale

Problema

Actualul sistem fiscal este destul de dezechilibrat, fiind conectat doar la funcția de colectare a impozitelor pentru necesitățile curente, fără a încuraja investițiile strategice ale businessului, dezvoltarea sectorului privat pe termen lung și atingerea unor rezultate mici pe termen scurt.

Apariția noilor reglementări fiscale nu reprezintă rezultatul unei activități de consultare a businessului, și nici produsul unei abordări sistematice, ci mai degrabă „produsul sezonier” al birocrăției de stat.

Politica fiscală a statului este prelevată de componenta „cheltuieli bugetare” și mai puțin de nevoia instituirii și dezvoltării unui sistem național de impozitare, care să se îmbine armonios cu scopuri strategice, care servesc obiectivelor de creștere economică durabilă.

Sursele problemei

Constatăm inexistența unei tradiții instituționale de planificare pe termen mediu și lung a obiectivelor politicii economice în

Republica Moldova.

Lipsa unui dialog efectiv între stat și sectorul privat nu are loc, din cauza faptului că ambele părți se suspectează reciproc, iar canalele de comunicare existente nu sunt satisfăcătoare. Relațiile dintre stat și business nu respectă principiul „egalității părților”.

La formularea obiectivelor de politici fiscale prevalează interesele corporatiste ale administrației centrale, inclusiv prin acordarea de înlesniri și facilități fiscale anumitor grupuri clientelare, în absența unei abordări echilibrate și echidistante a businessului, în ansamblul său.

Recomandări

Este necesar de a elabora o politică fiscală pe termen lung (10 – 15 ani) în Republica Moldova.

Obligativitatea consultării mediului de afaceri într-un cadru instituționalizat, care să permită influențarea transparentă a politicilor fiscale de către businessul înregistrat.

Asigurarea intereselor statului și a businessului prin acorduri de consens, semnate la nivel național.

Impact

Excluderea apariției de noi reglementări fiscale fără consultarea în prealabil a mediului de afaceri și pre-

zentării publice a poziției celor afectați.

Transparența maximă trebuie de asigurată la adoptarea oricăror noi reglementări fiscale sau de alt gen.

Acțiunea 3. Liberalizarea pieții de asigurare în medicină

Problema

Asigurarea medicală este una din multiplele forme de asigurări existente în Republica Moldova. Însă sistemul actual centralizat nu permite diversificarea formelor de asigurare în conformitate cu necesitățile și posibilitățile asiguratorilor.

Astfel, fiecare persoană contribuie cu sume fixe sau părți din salariu (3%+3%) și beneficiază de forme egale de deservire medicală.

Sistemul actual de asigurare în medicină este orientat mai mult în asigurarea echității sociale, decât în satisfacerea nevoilor individuale ale asiguraților.

Lipsa unei demonopolizări adecvate a sistemului existent de asigurare în medicină nu permite eficientizarea lui.

Sursele problemei	Recomandări	Impact
Perceperea sistemului de asigurare medicală ca o formă suplimentară de impunere fiscală. Asigurarea medicală nu este privită ca un serviciu oferit de subiecții economiei de piață, ci mai degrabă este tratată ca un serviciu oferit de către organele de stat din contul unui impozit.	Tratarea sistemului de asigurări medicale, ca un serviciu obținut în condiții de concurență între prestatori. Liberalizarea sistemului de asigurări sociale, cu dreptul asiguratului să-și aleagă compania și modul de asigurare. Statul trebuie să aplice politica sa prin intermediul următoarelor acțiuni: 1) Stabilirea obligativității asigurării angajaților de către angajatori, 2) stabilirea cotei minime obligatorii de asigurare. Restul relațiilor sunt reglementate de piață, concurență și dorința angajatorilor da a fideliza angajații.	Liberalizarea sistemului de asigurări medicale va permite dezvoltare sistemului de asigurări în Moldova, va crește competiția între asigurători și va contribui la diversificare serviciilor de asigurare și optimizarea funcțională a sistemului.

PRIORITATEA 3:

Consolidarea instituțiilor de drept

Procesul de armonizare a legislației RM cu cea a UE a generat un vector pozitiv în perfecționarea legislației economice a țării, deși până acum rezultatul este destul de modest.

Incertitudinea, provocată de așteptarea modificărilor în legislația curentă, se reflectă negativ asupra disciplinei fiscale, asupra planificării afacerilor și atragerea investițiilor pe termen lung, chiar și în cazul, în care aceste modificări au un caracter pozitiv.

O îngrijorare deosebită a cercurilor de afaceri este provocată de interpretarea voluntară a legilor și aplicarea lor selectivă, ce submină încrederea într-un sistem judiciar imparțial și just.

Protejarea drepturilor de proprietate și aplicarea riguroasă a legislației și cadrului normativ stârnesc în continuare preocuparea unor segmente largi ale mediului de afaceri, în special în ceea ce ține de soluționarea problemelor apărute între agenții economici și de stat.

OBIECTIVE PENTRU 2009

1. Excluderea oricăror forme de expropriere a proprietății în afara procedurilor judecătorești.
2. Separarea procesului bugetar al instanțelor judecătorești și introducerea lui separat în bugetul de stat.

OBIECTIVE PENTRU URMĂTORII 3 ANI

1. Politici clare de protecție a tuturor formelor de proprietate, intelectuală, patrimonială, etc.
2. Consolidarea sistemului de executare a deciziilor judecătorești.
3. Dezvoltarea formelor alternative de soluționare a litigiilor de muncă.

ACȚIUNI PENTRU 2009

Acțiunea 1. Excluderea oricăror forme de expropriere a proprietății în afara procedurilor judecătorești

Problema

Respectarea principiului „egalității părților” în orice fel de dispute apărute reprezintă un criteriu definitoriu pentru statele democratice.

Respectiv, dreptul unei instituții de stat de a penaliza agenții economici prin confiscarea unor produse înseamnă, în realitate, că aceștia aplică o legislație și verifică corectitudinea implementării ei, ceea ce discriminează cealaltă parte.

Doar instanțele de judecată pot decide asupra ilegalității sau corectitudinii îndeplinirii unei legislații anumite.

Autoritățile de stat trebuie să demonstreze incorectitudinea unor acțiuni ale businessului privat în instanța de judecată, și nu businessul privat să-și demonstreze legalitatea activităților sale.

Sursele problemei	Recomandări	Impact
Legislația națională atribuie adeseori competența supravegherii îndeplinirii legilor în vigoare aceluiași agenții de stat, care sunt responsabile de implementarea lor, ceea ce creează un conflict iminent de interese. Această situație încurajează autoritățile de stat să aplice sancțiuni fără a avea decizii finale ale unor instanțe, justificându-și existența prin impunerea de sancțiuni și costuri suplimentare businessului, interpretând legislația în propriul interes. Creând condiții favorabile pentru propria funcționare, acest tip de comportament al unor agenții de stat discriminează sectorul privat și subminează rolul justiției independente.	Toate instituțiile publice trebuie să fie tratate ca subiecți egali în drepturi cu sectorul privat, și doar instanțele judecătorești pot decide asupra ilegalității unor acțiuni.	Businessul nu va fi nevoit să apeleze la relații extra-legale pentru a-și asigura funcționarea, iar toată povara disputelor existente între business și diverse agenții de reglementare va ține de responsabilitatea acuzației, agențiile de stat, care trebuie să demonstreze în instanță existența unor fapte ilegale.

Acțiunea 2. Separarea procesului bugetar al instanțelor judecătorești și introducerea lui separat în bugetul de stat

Problema

Legea privind organizarea judecătorească prevede un mecanism de finanțare a instanțelor judecătorești, care să asigure independența lor față de factorul politic și administrativ.

În fapt, însă instanțele judecătorești sunt finanțate conform legii procesului bugetar, care descrie modul de finanțare a instituțiilor subordonate guvernului. Drept consecință, se creează o dependență periculoasă între instanțele judecătorești și puterea politică în stat. Dependența financiară a instanțelor judecătorești face vulnerabilă activitatea lor.

Dacă un agent economic este în litigiu cu un organ de stat, atunci plata compensațiilor este asigurată de Ministrul Finanțelor, care la rândul său decide asupra modului de finanțare a instanțelor judecătorești. Respectiv, avem un conflict direct de interese, iar organele judecătorești foarte greu vor adopta o decizie contra celor care hotărăsc soarta finanțării lor.

Sursele problemei

Confundarea instanțelor judecătorești cu instituțiile subordonate Guvernului.

Existența conflictului de interes, cel care asigură justiția este deseori dependent de decizia unei alte părți implicate în proces.

Recomandări

Crearea unui sistem independent de finanțare a justiției, în conformitate cu legea privind organizarea judecătorească.

Impact

Estimăm că finanțarea autonomă a justiției va consolida independența și profesionalismul instanțelor de judecată, gradul lor de independență față de puterea politică.

În acest fel, putem anticipa că va dispărea situația conflictelor de interese, în care o parte implicată în proces poate influența în mod direct sau indirect organele justiției, în defavoarea celeilalte părți.

OBIECTIVE PENTRU URMĂTORII 3 ANI

Obiectivul 1. Politici clare de protecție a tuturor formelor de proprietate, intelectuală, patrimonială.

Problema

Lipsa de aplicare a legislației existente în domeniul drepturilor de proprietate descurajează investițiile locale și străine și are un impact negativ asupra creșterii economice.

Nevoia unor noi politici de stat, care să urmărească promovarea și susținere financiară a unor sectoare strategice pentru economia națională, cum ar fi: tehnologiile informaționale, software, hardware, servicii inteligente, filme, muzică, se ciocnește de incapacitatea autorităților statului de a proteja

drepturilor de bunuri intelectuale.

Protecția dreptului asupra proprietății deținute are un impact mult mai mare decât orice stimulente economice/financiare.

Neavând asigurat un cadru practic de protejare a drepturilor de proprietate, economia RM devine necompetitivă chiar pe plan regional, fiind evitată de marii investitori.

Sursele problemei

Capacitatea redusă de monitorizare și aplicare a legislației pe fundalul unei neînțelegeri a importanței drepturilor de proprietate, inclusiv intelectuală.

Lipsa unor reguli stricte de protecție a drepturilor de proprietate stimulează pirateria, și demotivează investițiile în tehnologii de vârf, care ar putea să conducă la dezvoltarea unor ramuri strategice, în care potențialul uman și informațional al țării ar fi competitiv.

Recomandări

Întărirea capacităților de aplicare a legislației în domeniul protecției drepturilor de autor și crearea unor parteneriate public – private între sectorul privat și aceste agenții. Educația populației (consumatorilor) asupra efectelor negative, pe care ignorarea sau folosirea ilegală a unor proprietăți intelectuale le are asupra creșterii economice și intereselor generale.

Impact

Protejarea sectoarelor de vârf a economiei naționale (IT) ar conecta țara la importante piețe și furnizori de servicii intelectuale pe plan internațional.

Întărirea ordinii pe acest domeniu de reglementare și garantare a drepturilor de proprietate ar spori brusc credibilitatea intențiilor și imaginea țării în exterior, ar stabiliza proiectele de afaceri, și ar întări gradul de încredere între mediul de afaceri și stat.

Obiectivul 2. Consolidarea sistemului de executare a deciziilor judecătorești.

Problema

Imaginea negativă a sistemului judecătoresc este determinată în mare parte de capacitatea redusă de implementare a propriilor decizii.

Legislația RM prevede posibilitatea de a contesta acțiunile executorului judecătoresc, ceea ce transformă procesul de executare a deciziilor finale într-un proces infinit.

Multe dintre deciziile finale ale curților naționale sunt rejudecate ulterior la CEDO.

Sursele problemei

Executarea silită este de obicei contestată și repune pe rol cazul asupra căruia au fost adoptate decizii finale ale unor instanțe judecătorești.

Recomandări

Executarea necondiționată a deciziilor instanțelor judecătorești fără drept de contestare a acțiunilor decise de judecată.

Părțile care consideră că drepturile lui au fost afectate de executarea deciziei vor putea contesta în instanța de judecată acțiunile statului care le-au știrbit anumite interese, fără a contesta acțiunea propriu-zisă a executorului judecătoresc.

Impact

Anticipăm că această schimbare va oferi satisfacție și protecție juridică adecvată ambelor părți aflate într-un anumit litigiu. Totodată, această schimbare va consolida capacitatea administrativă a puterii judecătorești de a-și implementa deciziile, sporind confidența în actul justiției, și în autoritățile jurisdicționale, în particular.

Putem presupune că această modificare va spori totodată și

responsabilitatea executorilor judecătorești față de rezultatul obținut, ca urmare a unei decizii judecătorești.

Dreptul celui care câștigă un proces trebuie să fie asigurat că în termenii prescripției își va obține repararea prejudiciului cauzat, iar nemulțumirile față de modul în care a fost executată o decizie judecătorească vor viza statul și nu vor afecta decizia propriu-zisă.

Acțiunea 3. Dezvoltarea formelor alternative de soluționare a litigiilor de muncă

Problema

În activitatea agenților economici apar diverse litigii de muncă, când părțile implicate ajung la divergențe legate de remunerarea muncii, disciplina muncii, avansarea în post, concedierea, recalificarea.

Toate aceste litigii de muncă pot fi soluționate în prezent doar pe cale judiciară. Însă, apelarea la justiție este o practică

foarte costisitoare și consumatoare de timp.

Drept urmare, în instanțele de judecată se apelează numai în cele mai grave cazuri, iar marea majoritate a litigiilor de muncă rămân nesoluționate, creând un mediu de activitate nefavorabil atât pentru angajator cât și angajat.

Sursele problemei

Lipsa formelor alternative de soluționare a litigiilor de muncă.
Costurile ridicate a soluționării litigiului în instanțele judiciare.

Recomandări

Crearea sistemelor alternative de soluționare a litigiilor de muncă: medierea și arbitrajul.

Impact

Crearea formelor alternative de soluționare a litigiilor de muncă, va crește nivelul de acces la justiție, va reduce timpul de soluționare a litigiilor și va micșora esențial costurile de soluționare a litigiului.

Accesul la formele alternative de soluționare a litigiilor de muncă, va reduce numărul cazurilor nesoluționate și va crește calitatea mediului de muncă.

PRIORITATEA 4:

Dezvoltarea și utilizarea eficientă a capitalului uman

În ultimul timp, un număr îngrijorător de companii moldovenești și investitori străini se ciocnesc cu deficitul de forță de muncă calificată.

Acest lucru demonstrează faptul că Republica Moldova pierde un asemenea avantaj concurențial după cum este forța de muncă ieftină, în continuare nefiind capabilă să folosească acest lucru pentru atragerea investițiilor străine și modernizarea economiei.

Productivitatea redusă în majoritatea sectoarelor economiei naționale are drept rezultat menținerea unor grile salariale demotivante, necompetitive, ceea ce sporește tentația pentru a emigra din RM, în special către țările în care chiar și salariul minimal în economie pare drept un beneficiu nesperat în raport cu țara de origine.

Acest fapt, și mai mult scoate în evidență atât deficitul forței de muncă cât și lipsa cadrelor calificate în toate sectoarele economiei, în special în cele mai dinamice ramuri ca IT, construcții și sfera serviciilor.

Tot mai mulți angajatori se arată îngrijorați de incapacitatea sistemului național de educație de a corespunde cerințelor pieței, de asemenea se atestă o scădere a nivelului calității sistemului educațional.

Lipsa unor mecanisme bine stabilite, ce ar adapta nivelul calificării angajaților corespunzător cererii existente pe piață, forțează întreprinderile să lucreze de sine stătător asupra nivelului de pregătire profesională a muncitorilor, astfel asumându-și unele riscuri ulterioare.

OBIECTIVE PENTRU 2009

1. Liberalizarea sistemului de salarizare cu aplicarea unicului indicator obligatoriu: salariul minim pe țară
2. **Dezvoltarea uni cadru legal și normativ de negociere și stabilire a salariului minim**
3. Anularea limitei maxime de contribuție în bugetul asigurărilor sociale, cu menținerea limitei maxime obligatorii
4. Legiferarea practicii de acordare a „Pachetelor sociale” de către angajatori

OBIECTIVE PENTRU URMĂTORII 3 ANI

1. Conectarea sistemului de instruire și formare profesională la necesitățile economiei naționale
2. Echilibrarea intereselor și drepturilor angajatorilor și angajaților, în scopul protejării ambelor părți
3. Dezvoltarea unui cadru legal și a practicilor pozitive de protejare a managerilor de întreprinderi
4. Stimularea sistemului de pensii facultative

ACȚIUNI PENTRU 2009

Acțiunea 1. Liberalizarea sistemului de salarizare cu aplicarea unicului indicator obligatoriu: salariul minim pe țară

Problema

Actualul sistem impune restricții și condiționări, preluate din vechiul sistem sovietic la angajarea și salarizarea personalului din sectorul privat.

În acest fel, constatăm o intervenție nejustificată de reglementare a statului pe un domeniu care ține doar de competența exclusivă a factorului managerial din sectorul de afaceri.

Statul poate stabili doar plafoane minime de salarizare, grile de remunerare, fără a impune sectorului privat modalități de salarizare pe arealul de responsabilitate privat.

Modelul de salarizare reprezintă un factor al competitivității economice și, adeseori, firmele private câștigă prin utilizarea inovatoare a sistemului de salarizare pentru proprii angajați.

Reformarea sistemului de salarizare. Treccerea de la salariile tarifare la sisteme independente de salarizare, cu introducerea noțiunii de salariu minim pe țară.

Lista restricțiilor la salarizare, în rest liberalizarea pieței muncii. Diversificarea impozitului social pentru eliminarea salarizării nedeclarate.

Sursele problemei

Legile în vigoare (Codul muncii și Legea salarizării) păstrează o serie de prevederi restrictive în privința angajării și salarizării personalului, care se aplică în mod obligatoriu și sectorului privat. Statul ar putea să reglementeze mai strict doar întreprinderile care participă cu propriul capital, dar nu și sectorul privat, în care doar proprietarii pot lua decizii finale asupra modului de salarizare.

Recomandări

Introducerea prin lege a noțiunii de salariu minim pe țară, unicul indicator obligatoriu pentru toți angajatorii indiferent de forma de activitate și statul juridic. Protejarea sectorului privat împotriva acțiunilor agențiilor de stat de a stabili reguli și normative obligatorii de salarizare.

Impact

Liberalizarea sistemului de salarizare, va permite diversificarea sistemelor și metodelor de remunerare și motivare a personalului, cu introducerea diverselor forme moderne de management. Drept consecință va crește competiția între agenții economici privind atragerea forței de muncă calificată, prin utilizarea unor scheme complexe de motivare a personalului.

Acțiunea 2. Dezvoltarea unui cadru legal și normativ de negociere și stabilire a salariului minim

Problema

Noțiunea de salariul minim a fost introdusă în practica Republicii Moldova, încă din anul 2001. Legea privind stabilirea și reexaminarea salariului minim stabilește clar obligativitatea de a reexamina salariul minim nu mai puțin de odată pe an. Însă, în realitate, pe parcursul a 9 ani, salariul minim a fost reexaminat doar de 4 ori. Mai mult decât atât, cu toate că sunt stipulate instituțiile care participă la negocierea salariului minim, mecanismul de stabilire a lui încă nu este definitiv, procedurile nu sunt formalizate și, drept rezultat, negocierile decurg foarte anevoios, cu tensiuni și lipsa unor repere foarte clar definite.

Sursele problemei

Lipsa criteriilor de determinare a salariului minim

Neimplicarea mediului de experți la determinarea salariului minim

Lipsa unor metodologii de calcul a salariului minim

Situația incertă cu indicatorul de referință „minimul de existență”

Recomandări

Este necesar de formalizat la maxim procesul de negociere, care să nu admită situații când în anumiți ani salariul minim nu se reexaminează.

Implicarea experților, pentru iden-

tificarea criteriilor unanim acceptate de toți partenerii sociali, la determinarea salariului minim, precum și a metodologiei de calcul a salariului minim.

Stabilirea unui salariu minim obligatoriu pentru toți, indiferent de statul juridic (instituție publică, privată, etc.)

Impact

Stabilirea și reexaminarea anuală a salariului minim, unic pentru toți și acceptat de toți partenerii sociali

va contribui esențial la crearea unui cadru legal favorabil necesar pentru liberalizarea deplină a sistemului de salarizare.

Acțiunea 3. Anularea limitei maxime de contribuție în bugetul asigurărilor sociale, cu menținerea limitei maxime obligatorii

Problema

Actualul sistem de asigurare socială nu asigură o protecție socială corespunzătoare a angajaților.

Cei cu venituri înalte nu au acces la protecție socială integrată, fiindu-le limitate drepturile de

a transfera mai multe resurse pentru asigurările sociale (nu mai mult de 5 salarii medii), respectiv, la vârsta pensionării, pensiile acordate de stat vor fi mult mai mici decât statutul social pe care l-au deținut.

Sursele problemei	Recomandări	Impact
Sistemul asigurărilor sociale reprezintă un sistem nivelator, care nu permite angajaților cu venituri mai înalte să-și asigure pensii corespunzătoare. Acest sistem demotivează angajații la achitarea unor contribuții sociale, care se pierd fără adresă și care nu sunt înțelese ca fiind în beneficiul celui care le achită. Din păcate, în RM lipsesc sisteme alternative de formare și gestionare a pensiilor, cum ar fi cele facultative, ori pentru anumite categorii cu venituri mai înalte.	Anularea limitei maxime de contribuții în bugetul asigurărilor sociale cu menținerea limitei maxime obligatorii.	Asigurarea libertății indivizilor de a se proteja social, achitând mai mulți bani din veniturile lor curente în contul viitoarei pensii. Majorarea încasărilor în bugetul asigurărilor sociale.

Acțiunea 4. Legiferarea practicii de acordare a „Pachetelor sociale” de către angajatori

Problema

Dezvoltarea economică va înăspri competiția dintre agenții economici pentru forța de muncă calificată. De asemenea, fiecare angajator este preocupat de creșterea loialității angajaților săi. Un factor nu mai puțin important este creșterea responsabilității sociale a oamenilor de afaceri și cerințelor angajaților față de angajatori.

Pentru a răspunde acestor provocări agenții economici oferă mai multe facilități angajaților săi cum ar fi: tichete alimentare, foi de odihnă, locuri în grădiniță pentru copii angajaților, tichete pentru transport.

Toate aceste facilități sporesc atractivitatea întreprinderii, fidelizează angajații, îmbunătățesc condițiile de muncă și respectiv productivitatea muncii, etc.

Deși teoria economică prevede în mod explicit mai multe forme de motivare a angajaților pentru performanțele atinse, mai ales atunci când aceste facilități sunt direct legate de procesul de producție, agenții economici întâmpină dificultăți, atunci când doresc să introducă la costuri aceste cheltuieli.

Sursele problemei	Recomandări	Impact
Nerecunoașterea de către autoritățile publice în calitate de „costuri de producție”, a cheltuielilor legate de stimularea non-monetară oferită de către angajatori.	Introducerea în legislația națională a termenului de „pachet social”, care să cuprindă întreaga gamă de facilități oferită de către angajatori angajaților. Cheltuielile aferente pachetului social să fie tratate ca costuri de producție și respectiv să fie deductibile la plata impozitului pe profit a agenților economici.	Estimăm ca introducerea pachetului social va spori vizibil posibilitățile de motivare a angajaților din partea patronilor. Se vor îmbunătăți condițiile de muncă a angajaților, ceea ce va duce la majorarea productivității. Va crește loialitatea angajaților față de firmă, ceea ce va reduce fluctuația de cadre.

OBIECTIVE PENTRU URMĂTORII 3 ANI

Obiectivul 1. Conectarea sistemului de instruire și formare profesională la necesitățile economiei naționale

Problema

Elaborarea unei strategii educaționale armonizată cu necesitățile economiei naționale.

Sistemul educațional nu este racordat la necesitățile economiei naționale. Drept consecință specialiștii pregătiți nu satisfac necesitățile minime ale agenților economici.

În această situație, statul și părinții alocă resurse enorme pentru pregătirea tinerilor specialiști, iar agenții economici mai târziu sunt nevoiți să realoce banii proprii pentru re-instruirea specialiștilor, conform necesităților sale.

Sursele problemei

Sistemul educațional lucrează în mod independent de mediul de afaceri. Pregătirea specialiștilor se face fără consultarea și identificarea

necesităților reale ale economiei naționale.

Agenții economici sunt nevoiți să dubleze efortul statului în pregătirea cadrelor, prin alocare mijloacelor proprii în re-instruirea tinerilor specialiști

Recomandări

Crearea Agenției de Formarea Profesională a Adulților. Curriculumul educațional împreună cu mediul de afaceri.

Susținerea în egală măsură de către

stat a sistemelor alternative de educație. Stimularea agenților economici de a coopera cu instituțiile de învățământ.

Compensarea de către bugetul public a cel puțin 50% din costurile legate de formarea și instruirea profesională a forței de muncă angajată de către mediile de afaceri private.

Impact

Eforturile financiare ale statului, angajaților și angajatorilor, în pregătirea profesională, vor putea fi unificate în vederea atingerii unor obiective de interes național.

Creșterea economică și crearea de oportunități pentru forța de muncă calificată va spori competiția și va stimula căutarea de soluții pe termen lung, inclusiv în ceea ce privește responsabilitatea socială a businessului în societate.

Această abordare ar putea asigura elemente cheie, care să asigure sinergia întregului sistem al educației publice, creștere performanțelor sistemului profesional-tehnic, dar și universitar, ceea ce va crește rentabilitatea investițiilor în capitalul social, va direcționa resursele publice spre domenii de maxim interes pentru business.

Procesul va optimiza costurile sistemului educațional și va crește calitatea pregătirii tinerilor specialiști.

Acțiunea 2. Echilibrarea intereselor și drepturilor angajatorilor și angajaților, în scopul protejării ambelor părți

Problema

Cu toate că Codul Muncii din Moldova a fost adoptat în anul 2003, la baza lui stă fostul cod al muncii din anul 1973. Filosofia codului muncii vine din logica de funcționare a economiei sovietice, când pe de o parte erau marele întreprinderi de stat, iar pe cealaltă parte mici angajați.

În economia de piață, există o concurență acerbă între angajatori, iar numărul și diversitatea lor mare, crește puterea de negocieri a angajaților.

Respectiv Codul Muncii, trebuie să asigure un echilibru de obligații și interese între angajatori și angajați.

Prevederile actuale ale codului muncii, sunt practic imposibil de realizat în totalitate, drept consecință crește prăpastia dintre cadrul legal al relațiilor de muncă și practicile existente în Moldova.

Sursele problemei

Tratarea privilegiată în codul muncii a angajaților. Dezechilibru între drepturile și obligațiile angajatorilor și drepturile și obligațiile angajaților

Recomandări

Tratarea de pe poziții egale a angajatorilor și angajaților. Echilibrarea intereselor ambelor părți în textul Codului Muncii.

Impact

Echilibrarea intereselor angajatorilor și angajaților va duce la crearea unor relații normale de muncă, când practicile utilizate vor corespunde cu prevederile legale și invers. Va dispărea situația actuală, când codul muncii oferă o mulțime de avantaje angajaților, iar în realitate ele nu sunt îndeplinite.

Acțiunea 3. Transferarea treptată a impozitului de protecție socială de la angajator spre angajat

Problema

Codul muncii și contractele colective de muncă reglementează foarte clar relațiile dintre angajați și angajatori, creând totodată un sistem viabil de protecție a angajaților. O problemă nesoluționată rămâne protecția drepturilor conducătorilor de întreprinderi, în conformitate cu statutul lor. Astfel, conducătorii de întreprinderi sunt lipsiți de orice protecție, nu există sindicate sau alte instituții care să-i protejeze și ei sunt foarte vulnerabili la capitolul concediere și respectarea drepturilor în raport cu angajații. Situația incertă privind statul lor în raport cu proprietarii întreprinderilor, lipsa unui sistem de protecție, încurajează conducătorii de întreprinderi să întreprindă diverse acțiuni, deseori în defavoarea proprietarilor. Astfel, în lipsa unor relații normale legal stabilite, conducătorii încearcă să se protejeze de sine stătător, deseori la limita legalității și în defavoarea proprietarilor întreprinderii. Existența unor raporturi juridice de protecție a managerilor va fi atât în favoarea lor cât și a patronilor, deoarece un manager asigurat va fi motivat să lucreze exclusiv în avantajul întreprinderii.

Sursele problemei

Lipsa unui cadru legal de protecție a conducătorilor de întreprinderi.

Vulnerabilitatea ridicată a conducătorilor de întreprinderi la capitolul concediere.

Lipsa unor practici pozitive de protejare a intereselor conducătorilor de întreprinderi

Recomandări

De a legaliza practica de protecție a conducătorilor de întreprinderi. Dezvoltarea și promovarea

sistemelor avansate de protecție a conducătorilor de întreprinderi, prin introducerea prevederilor conform cărora conducătorul care a lucrat mai mult de 10 ani în funcții înalte de conducere în cadrul unei întreprinderi, în caz de concediere forțată, va beneficia de un salariul pentru cel puțin 2 ani.

Impact

Sentimentul de siguranță al conducătorilor de întreprinderi va reduce probabilitatea acționării lor în

defavoarea proprietarului. O relație juridică unanim acceptată de proprietar și manager va reduce probabilitatea apariției unor fenomene neplăcute în activitatea managerilor.

Acțiunea 4. Stimularea sistemului de pensii facultative

Problema

Diversificarea veniturilor la nivelul populației RM impune și o diversificare a formelor de asigurare socială pentru persoanele din economia națională.

Actualul sistem este nivelator și nu corespunde

așteptărilor pensionare diferite pentru diferite categorii sociale; nu stimulează formarea de economii și instrumente de protecție a populației, conform economiei de piață, orientând toate economiile spre consumul curent.

Sursele problemei	Recomandări	Impact
Lipsa sistemului de pensii facultative. Lipsa de tradiții care să încurajeze acceptarea pensiilor private. Lipsa de jucători pe piața de asigurări sociale.	Încurajarea participării cetățenilor la diverse programe de asigurare a pensiilor facultative în condițiile asigurării stabilității și garanțiilor din partea statului.	Diversificarea formelor de asigurare socială. Creșterea siguranței cetățenilor asupra viitorului lor. Reorientarea unor importante venituri ale populației de la consum spre fonduri investiționale și transformarea contribuțiilor lor în resurse financiare pe termen lung, comparabile cu cele ale sistemului bancar.

PRIORITATEA 5:

Promovarea investițiilor și facilitarea comerțului extern

Guvernul Republicii Moldova a reușit să finalizeze cu succes procesul de negociere a regimului de preferințe comerciale cu UE și CSI. Sistemul de comerț asimetric creează importante oportunități în direcția maximizării exporturilor și creșterii schimburilor comerciale preferențiale cu statele UE.

Totodată, potențialul concurențial nu se axează pe consolidarea capacității de producție, însă continuă să se bazeze pe cheltuieli cât mai reduse în ceea ce privește forța de muncă, într-atât de joase încât în Republica Moldova acest indice a depășit nivelul aceluiași indicator în China.

Printre motivele de bază care tergiversează procesul de consolidare a capacității de export a întreprinderilor moldovenești putem enumera subdezvoltarea tehnologiilor avansate, implementarea la nivel nesatisfăcător a strategiilor de management și marketing.

OBIECTIVE PENTRU 2009

1. Crearea unui sistem de gajare a împrumuturilor pentru investiții capitale
2. Drepturi non-discriminatorii pentru agenții economici în domeniul procurării terenurilor cu destinație agricolă
3. Oferirea granturilor pentru activități de promovare a producției locale
4. Descentralizarea competențelor în domeniul funciar de la nivelul central la nivelul I

OBIECTIVE PENTRU URMĂTORII 3 ANI

1. Consolidarea potențialului de export a companiilor Moldovenești prin organizarea unor schimburi și transferuri de tehnologii și cunoștințe.
2. Diversificare instituțiilor și instrumentelor financiare
3. Reformarea și dezvoltarea eficace a sistemului infrastructurii de transport rutier

ACȚIUNI PENTRU 2009

Acțiunea 1. Crearea unui sistem de gajare a împrumuturilor pentru investițiile capitale

Problema

Dezvoltarea economică a unei țări este asigurată de accesul agenților economici la resurse financiare, oferite în volume suficiente de către instituțiile financiare.

Într-o economie în dezvoltare, precum cea a Moldovei, volumul de resurse financiare disponibile, trebuie să fie de cel puțin 60% din PIB. La noi însă ele oscilează în jur de 50% și datorită presiunilor inflaționiste înalte, Banca Națională a Moldovei luptă cu problema lichidității prin înăsprirea politicii financiare.

Drept consecință avem surplus de lichiditate, în condiția când masa monetară este

mult sub limita admisibilă. Iar lupta BNM contra inflației, duce la scumpirea resurselor creditare, ceea ce va provoca creșterea costurilor de producție și drept consecință o inflație și mai ridicată.

Mai mult în condiția când agenții economici suferă de lipsa de finanțare BNM, este nevoită să plătească dobândă bancară, pentru resursele financiare scoase din circulație, pentru asigurarea stabilității macroeconomice. Drept consecință, incapacitatea economiei de asimilare a banilor provoacă încetinirea creșterii economice și cheltuieli de sterilizare a masei monetare.

Sursele problemei

Capacitatea redusă a agenților economici de a contracta împrumuturi și a băncilor comerciale de a oferi credite afectează competitivitatea produselor autohtone și ritmul de capitalizare a businessului în RM. Drept urmare, RM se confruntă cu problemele specifice unei țări subdezvoltate, având o economie alimentată în special din remitențe, în timp ce relația dintre sectorul productiv și bănci este deosebit de precară și rigidă.

Cele mai importante sectoare ale economiei naționale rămân subfinanțate, în timp ce băncile se ciocnesc cu un surplus de lichidități și cu un număr insuficient de clienți și tranzacții comerciale. La nivel macroeconomic, BNM este forțată în atare condiții să sterilizeze masa monetară și să înăsprească politica monetară în condiția de capacități limitate a agenților economici de a se credita.

Băncile condiționează solicitanții de credite să asigure împrumuturile contractate cu gajuri ce ating circa 140% din sumele creditate, ceea ce exclude din start un segment important al businessului începător din sfera de interes al băncilor mari, sporind foarte mult bariera de acces la resurse financiare pentru agenții economici, în special al celor din agricultură și industrie.

Recomandări

Crearea unui fond de gajare a împrumuturilor investiționale contractate de agenții economici.

Băncile vor fi responsabile ca rata împrumuturilor nerambursate, oferite prin intermediul programului de gajare, să nu depășească media pe sistemul bancar (circa 5%).

Astfel agenții economici vor trece toate procedurile de contractare a împrumuturilor, cu excepția necesității de a oferi gaj.

Impact

Sumele necesare pentru sterilizarea masei monetare (400 milioane lei anual) ar permite oferire de gaj pentru împrumuturi investiționale de 8 miliarde de lei.

Aceste investiții sunt comparabile cu volumul actual al investițiilor din Moldova.

Politica de gajare a investițiilor ar permite amplificarea relațiilor dintre sectorul financiar și mediul de business precum și direcționarea banilor de pe piața cheltuielilor curente, care provoacă presiuni asupra inflației spre piața costurilor de lungă durată, care temperează inflația.

Prin acest mecanism combaterea inflației prin înghețarea capitalului va provoca creșterea economică și nu stagnarea, cum are loc în prezent.

Acțiunea 2. Drepturi non-discriminatorii pentru agenții economici în domeniul procurării terenurilor cu destinație agricolă

Problema

Legislația națională tratează discriminatoriu agenții economici în dependență de apartenența lor națională. Astfel, investitorii străini sunt privați de dreptul de a procura terenuri cu destinație agricolă.

Această restricție de acces pe piața terenurilor agricole provoacă subdezvoltarea ramurii, capitalizarea redusă a agriculturii și capacități infime de atragere a resurselor financiare în agricultură.

Lipsa de resurse financiare și tehnologii moderne duce la aceea că productivitatea în agricultură este de 3-5 ori mai mică decât în țările europene, iar valoarea adăugată creată este incomparabilă cu practicile europene.

Pentru funcționarea eficientă a sectorului agricol, rulajul anual de capital în agricultură trebuie să fie de circa 1,5 miliarde EURO.

Sursele problemei

Discriminarea agenților economici pe criterii rezidențiale. Actualul sistem stabilește astfel pentru terenurile agricole un statut special față de alte forme de proprietate, ceea ce contravine normelor constituționale și creează suficiente pârgii de influență și corupție pentru birocrăția statului.

Recomandări

Aplicarea principiului de non-discriminare a agenților economici

Impact

Estimăm că liberalizarea pieții agricole ar putea conduce la creșterea de 5-10 ori a capitalizării

sectorului agricol. Drept consecință, va crește enorm capacitatea producătorilor agricoli de a atrage resurse financiare în sector.

Atragerea unor investitori străini în agricultura RM va conduce la aducerea de noi tehnologii moderne în agricultură, stimulând apariția unor „campioni” ai sectorului agricol, ceea ce ar crește atractivitatea afacerilor în agricultură, ar elimina stereotipurile negative și rezistența la schimbare în ramurile ei.

Fiecare ramură a economiei pentru o dezvoltare durabilă are nevoie de „campioni”. Atragerea unor resurse financiare suplimentare va conduce la o rată sporită a capitalizării agriculturii și apariția unor businessuri moderne în RM, contribuind la creșterea valorii adăugate în agricultură de cel puțin 2-3 ori, în perioada imediat următoare.

Acțiunea 4. Stimularea sistemului de pensii facultative

Problema

Economia Republicii Moldova reprezintă în acest moment una dintre cele mai deschise economii, în care ponderea comerțului extern depășește 100% din PIB, indicator mult mai înalt decât media europeană.

Din păcate, deschiderea economiei are loc într-un singur sens, astfel încât importurile în Mol-

dova dețin o pondere îngrijorătoare în totalul comerțului extern și este de peste 3 ori mai mare decât exporturile Moldovenești.

Prioritatea numărul 1 în domeniul comerțului extern este stimularea la maxim a potențialului de export a economiei naționale.

Sursele problemei	Recomandări	Impact
Exporturile de produse autohtone pe piețele externe sunt frânate de gradul competitivității reduse a economiei naționale. Potențialul slab al producătorilor locali de a identifica și penetra piețe noi. Insuficiență de resurse financiare pentru cucerirea de noi piețe.	Simularea asocierii în Ghilde profesionale a producătorilor naționali. Compensarea parțială a costurilor de participare la expozițiile internaționale. Cofinanțarea acțiunilor de promovare a producției locale pe piețele externe.	Co-finanțarea acțiunilor de promovare a producției locale pe piețele externe va servi un stimulent pentru agenții economici de a aloca resurse financiare pentru activități de promovare. Eforturile conjugate ale autorităților și mediului de business pe de o parte va servi intereselor private ale businessului, pe de altă parte va servi interesului public, deoarece va spori cunoașterea și imaginea pozitivă a Moldovei ca țară producătoare de anumite bunuri și servicii. Anume posibilitatea de a crește imaginea în ansamblu a țării datorită unor acțiuni particulare de promovare a produselor și explică raționamentul de ce Guvernul trebuie să cofinanțeze acțiunile de promovare a producției locale de către întreprinzători pe piețele externe.

Acțiunea 4. Descentralizarea competențelor în domeniul funciar de la nivelul central la nivelul I

Problema

Lipsa terenurilor cu destinație industrială este un impediment de bază în dezvoltarea economică a Republicii Moldova. Toate suprafețele destinate industriei în cea mai mare parte au fost alocate pe timpul URSS, când au fost elaborate ultimele planuri urbanistice de dezvoltare.

Astăzi, marea majoritate a localităților din Republica Moldova nu dispun de planuri urbanistice, iar terenul existent în raza localităților este suprasolicitat. Introducerea în circuitul industrial a noilor terenuri, este practic imposibilă datorită procedurilor defectuoase, costurilor ridicate de scoatere din circuitul agricol și faptului că decizia nu este luată la nivel local, dar la nivel de Guvern.

În condiția în care zeci de mii de hectare de teren agricol nu sunt utilizate, industria suferă de lipsa spațiilor de dezvoltare, iar autoritățile locale nu pot întreprinde nimic pentru a soluționa problema.

Sursele problemei

Decizia de schimbare a destinației terenurilor agricole în terenuri industriale nu se ia la nivelul autorităților locale, ci numai de către Guvern. În aceste condiții, procedurile de schimbare a destinației sunt exagerat de scumpe și solicită eforturi financiare care nu se justifică. Atribuirea unor competențe autorităților locale trebuie să sporească gradul de responsabilitate al acestora.

Recomandări

central la nivel local.

Autoritățile locale trebuie să-și consolideze capacitățile proprii de gestionare, planificare și prețuire a fondului funciar, care le aparține, în condițiile transparenței procesului bugetar, și al unor standarde sporite de gestionare pe plan național.

Impact

Transferul competenței de schimbare a destinației terenurilor la nivel local va permite urgentarea procesului de introducere în circuitul industrial a terenurilor agricole, va consolida relațiile dintre business și autoritățile locale.

Banii obținuți de la vânzarea terenurilor, vor fi utilizați la nivel local (acolo unde a apărut necesitatea de teren industrial) ceea ce va crește capacitatea autorităților locale de a dezvolta infrastructura. Drept consecință, businessul pe lângă accesul simplificat la terenuri pentru industrie, va avea și o infrastructură dezvoltată.

Transferul de competențe va permite dezvoltare parteneriatului public - privat în domeniul dezvoltării economiei locale.

OBIECTIVE PENTRU URMĂTORII 3 ANI

Obiectivul 1. Consolidarea potențialului de export a companiilor Moldovenești prin organizarea unor schimburi și transferuri de tehnologii și cunoștințe.

Problema

În Republica Moldova, mecanismele interne de transfer a cunoștințelor, precum și mecanismele externe, în special prin cumpărătorii străini, sunt slabe sau lipsesc.

Circumscrie unei piețe interne relativ mici, majoritatea companiilor private din RM se găsesc într-o competiție puternică. De cele mai multe ori, acestea nu au nici resurse și nici timp pentru a investi în activități de creștere a calificării profesionale și loializării personalului; nu pot solicita asistența tehnică în acest scop

și nu pot obține know-how cu propriile forțe, ceea ce contribuie la stagnarea procesului de cercetare și dezvoltare.

Multe dintre companiile cu potențial de export nu dispun de resurse financiare și umane sau informații, necesare pentru a menține ritmul cu avansările tehnologiilor de vârf. Ca rezultat, multe firme se bazează doar pe suportul donatorilor, deși doar investițiile pot duce la schimbări radicale ale situației, și nu granturile.

Sursele problemei	Recomandări	Impact
Lipsa de know-how-uri și cunoștințe moderne economice. Izolarea businessului local de circuitul intelectual internațional;	Acordarea suportului întreprinderilor locale pentru achiziționarea de sine stătătoare a capacității de gestiune a tehnologiilor și cunoștințelor. Stimularea investițiilor în tehnologiile noi și atragere de cunoștințe.	Creșterea competitivității de export și consolidarea capacităților de penetrare și menținere a piețelor de desfacere. Capacități înalte de atragere a investițiilor strategice de către întreprinderile locale. Dezvoltarea unui mediu competitiv național atractiv pentru companiile moldovenești și investitorii străini.

Obiectivul 2. Diversificare instituțiilor și instrumentelor financiare.

Problema

Politica restrictivă a Băncii Naționale din Moldova cumulată cu lipsa surselor alternative de finanțare, creează dificultăți agenților economici la obținerea resurselor financiare destinate investițiilor capitale.

Astfel, în prezent toată povara de asigurare financiară a mediului de business, cade asupra sectorului bancar, care s-a dezvoltat dinamic în ultimii ani și în prezent dispune de lichidități de peste 50% din PIB. Însă pentru dezvoltarea normală a economiei este nevoie ca lichiditățile din economie să constituie cel puțin 60-70% din PIB.

Pentru aceasta este strict necesar crearea și consolidarea altor forme de instituții financiare. În teoria economică este cunoscut faptul că investițiile pe termen lung (min. 5 ani) pot fi realizate doar când rata dobânzii este sub 10%.

În condițiile unor instabilități macroeconomice, când rata inflației este de peste 13-15% anual, iar BNM obligă băncile comerciale să dețină rezerve obligatorii de 22%, aceasta ridică esențial prețul banilor pentru băncile comerciale și drept consecință, ele sunt impuse să ofere credite la o dobândă de 20-22%.

Astfel, politica BNM de reducere a inflației prin ridicarea rezervelor obligatorii, duce la scumpirea resurselor financiare pentru mediul de business și drept consecință, creșterea prețurilor.

Performanțele înalte atinse de băncile comerciale pe de o parte și accesul limitat al agenților economici pe de altă parte, ne duce la gândul că, cauza adevărată a problemelor de finanțare a investițiilor ține de politica macroeconomică defectuoasă și lipsa instituțiilor financiare alternative.

Sursele problemei

Politici macroeconomice defectuoase. Lipsa unor instituții financiare alternative. Gradul scăzut de monetizare a economiei;

Recomandări

Elaborarea unor politici macroeconomice și monetare reieșind din interesele de dezvoltare economică a țării. Politicile monetare trebuie să stimuleze direcționarea banilor spre investiții capitale.

Ridicarea nivelului de monetizare a economiei de în perioada imediat următoare până la nivelul de 70%. Dezvoltarea instituțiilor și instrumentelor financiare alternative.

Impact

Schimbarea politicii monetare, reducerea condițiilor restrictive impuse de BNM băncilor comerciale,

ridicarea ratei de monetizare a PIB-ului la min. 70% va crește capacitatea băncilor de finanțare a investițiilor capitale pe termen lung și va reduce fluxul financiar orientat spre consum curent, lucru care se va reflecta benefic asupra ratei inflației.

Creșterea gradului de monetizare a PIB-ului trebuie să fie efectuat în paralel cu dezvoltarea instituțiilor și produselor financiare noi. Astfel, va fi redusă povara sectorului bancar de a menține de sine stătător tot sistemul financiar existent în economie, ceea ce va crește eficiența sistemului existent și va reduce costurile de atragere a investițiilor.

Diversificarea instrumentelor financiare va crește accesul întreprinderilor la resurse financiare calitative pe termen lung.

Stimularea de către stat a dezvoltării produselor financiare pentru ramurile orientate spre export (cum ar fi creditarea sub diverse forme a consumatorilor externi de produse locale) ar crește posibilitățile de export a întreprinderilor locale, competitivitatea lor și ar stimula consumul pe plan extern a produselor din Moldova.

Acțiunea 3. Reformarea și dezvoltarea eficace a sistemului infrastructurii de transport rutier

Problema

În pofida eforturilor depuse pe parcursul perioadei de independență în reformarea și dezvoltarea infrastructurii de transport rutier, privatizarea formală prin acționarea întreprinderilor din sistemul gospodăriei rutiere, în special formarea în formatul actual al Administrației de Stat a Drumurilor (ASD), nu au făcut decât să agraveze situația și mai mult, Republica Moldova devenind a fi una din țările cele mai slab dezvoltată din regiune cu drumuri moderne.

Sistemul actual al gospodăriei drumurilor nu oferă oportunități egale investitorilor în reabilitarea și dezvoltarea infrastructurii rutiere, nu motivează lucrări de calitate la construcția, întreținerea drumurilor și securitatea circulației.

Administrarea excesivă a Fondului Rutier de către ASD și interesele de grup structurate pe parcursul a mai multor ani, frânează toate încercările de reformare și dezvoltare a infrastructurii. Salarizarea proastă în sistemul bugetar mai generează o problemă, cea a cadrelor în minis-

tere, unde sunt recrutați persoane lipsite de profesionalism, în cel mai bun caz lipsiți de interes.

Este știut că de la 1991, ponderea Fondului Rutier în PIB al Republicii Moldova nu a depășit 0,5-0,6%, pe când conform calculelor instituțiilor de profil internaționale se consideră că plafonul minim de stopare a degradării drumurilor este de 0,93%, reabilitarea se începe la plafonul de 1,3%, iar dezvoltarea rețelelor la 1.7% din PIB.

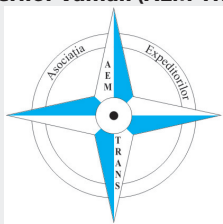
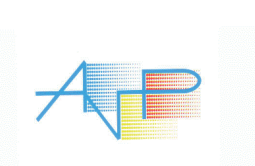
Directiva Consiliului Europei 96/53 stabilește dimensiunile maxime admise în traficul național și internațional și greutatea maxime admise în traficul internațional pentru anumite vehicule rutiere care circulă în cadrul Comunității Europene, pentru realizarea acestei directive și în scopul respectării termenelor propuse pentru realizarea etapelor acestui program, România de exemplu, sa angajat să aloce un minim de 1,5% din PIB pentru realizarea rețelei TINA, o condiție de preaderare.

Sursele problemei	Recomandări	Impact
Fondul Rutier este o parte componentă a bugetului consolidat și respectiv nu se bucură de autonomie în funcționare. Accizele ca formă de contribuție a transportatorilor, nu este transferată în fondul rutier, dar este privit ca venit a bugetului de stat. În rezultat, transportatorii plătesc sume egale în fondul rutier (taxa rutieră) și nu sume echivalente intensității de utilizare a drumurilor (accize). Nu este liberalizat sistemul de concesiune a lucrărilor de construcție, modernizare și exploatare a drumurilor. Conflict de interes la Administrația de Stat a Drumurilor, care este responsabilă de construcția și controlul calității drumurilor.	Separarea Fondului Rutier de bugetul consolidat pentru ca resursele să aibă o importanță specială și să fie utilizate numai pentru întreținerea și reparația drumurilor publice existente. Formarea Fondului Rutier din taxe rutiere și accize în mărime de min. 1% din PIB. Liberalizarea contractării prin concesiune a lucrărilor de construcție, modernizare și exploatare a drumurilor. Elaborarea planului strategic de modernizare și racordare la rețelele de drumuri paneuropene. Formarea Companiei de Autostrăzi și Drumuri Naționale din Republica Moldova - S.A.	Dezvoltarea infrastructurii rutiere este o condiție pentru asigurarea dezvoltării economice a țării. Separarea Fondului rutier de bugetul de stat și formarea lui conform necesităților minime de menținere a rețelelor de drumuri, va permite reabilitarea infrastructurii supra-uzate. Delimitarea competențelor de coordonare, control și implementare va crește calitatea lucrărilor efectuate și competitivitatea în sistemul de reparație și construcție a drumurilor.

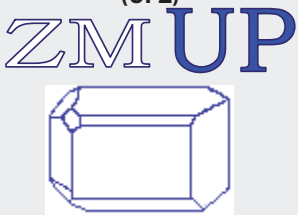
IMPLEMENTAREA AGENDEI NAȚIONALE DE BUSINESS

2009	2010	2011
1.4. Realizarea dialogului social dintre Guvern și mediul de business pe principii egale. 3.1. Excluderea oricăror forme de expropriere a proprietății în afara procedurilor judecătorești. 4.1. Liberalizarea sistemului de salarizare cu aplicarea unicului indicator obligatoriu: salariul minim pe țară 4.2. Dezvoltarea unui cadru legal și normativ de negociere și stabilire a salariului minim 4.4. Legiferarea practicii de acordare a „Pachetelor sociale” de către angajatori 5.1. Crearea unui sistem de gajare a împrumuturilor pentru investițiile capitale	1.3. Constituirea funcției de Ombudsman al mediului de business. 2.1. Introducerea cotei unice la impozitul pe venit a persoanelor fizice și majorarea minimului neimpozabil la nivelul veniturilor celei mai sărace decile de salarizați. 2.2. Anularea colectării în avans a TVA la importul de utilaje și echipamente. 5.3. Oferirea granturilor pentru activități de promovare a producției locale 5.4. Descentralizarea competențelor în domeniul funciar de la nivelul central la nivelul I	1.2. Aplicarea prezumției nevinovăției în relațiile dintre instituțiile publice și businessul privat 3.2. Separarea procesului bugetar al instanțelor judecătorești și introducerea lui separat în bugetul de stat. 3.3. Politici clare de protecție a tuturor formelor de proprietate, intelectuală, patrimonială, etc. 4.3. Anularea limitei maxime de contribuție în bugetul asigurărilor sociale, cu menținerea limitei maxime obligatorii 5.2. Drepturi non-discriminatorii pentru agenții economici în domeniul procurării terenurilor cu destinație agricolă
1.5. Optimizarea procedurilor de raportare obligatorie a businessului către instituțiile statului 1.6. Revizuirea serviciilor contra plată prestate de autoritățile publice 1.7. Crearea unui sistem integru și eficient de protecție a concurenței 1.8. Revizuirea sistemului de subvenționare și susținere din partea statului a sectorului privat 1.9. Definitivarea procesului de codificare a legislației fiscale. 2.3. Transferarea treptată a impozitului de protecție socială de la angajator spre angajat. 2.4. Simplificarea sistemului de gestionare a TVA 2.5. Îmbunătățirea procesului de elaborare a politicilor fiscale 2.6. Liberalizarea pieței de asigurare în medicină 3.3. Politici clare de protecție a tuturor formelor de proprietate, intelectuală, patrimonială, etc. 3.4. Consolidarea sistemului de executare a deciziilor judecătorești 3.5. Dezvoltarea formelor alternative de soluționare a litigiilor de muncă. 4.5. Conectarea sistemului de instruire și formare profesională la necesitățile economiei naționale 4.6. Echilibrarea intereselor și drepturilor angajatorilor și angajaților, în scopul protejării ambelor părți 4.7. Dezvoltarea unui cadru legal și practicilor pozitive de protejare a conducătorilor de întreprinderi 4.8. Stimularea sistemului de pensii facultative 5.5. Consolidarea potențialului de export a companiilor Moldovenești prin organizarea unor schimburi și transferuri de tehnologii și cunoștințe. 5.6. Diversificare instituțiilor și instrumentelor financiare 5.7. Reformarea și dezvoltarea eficace a sistemului infrastructurii de transport rutier		

CONTACTE ȘI REFERINȚE

Asociația Băncilor din Moldova (ABM) 	Contacte: str. Bucuresti, 67 MD-2012, mun. Chișinău Republica Moldova tel.: (+373 22) 228 215, (+373 22) 228 305; fax: (+373 22) 228 215; e-mail: info@abm.md web: http://www.abm.md/ Președinte: Dumitru Ursu
Asociația Expeditorilor și Brokerilor Vamali (AEM-TRANS) 	Contacte: str. V. Țepeș 3 MD 2026, mun. Chișinău Tel.: (+373 22) 738466 Fax: (+373 22) 735363 Pagina-web: http://moldova.cc/aemtrans e-mail: taran@mdl.net Președinte: Serghei Taran
Asociația Internațională a Transportatorilor Auto (AITA) 	Contacte: str. D. Cantemir 3/1 MD-2001, Chișinău Tel.: (+373 22) 278833, 572501, 572500 Fax: (+373 22) 278838, 278837 Pagina-web: www.aita.md e-mail: info@aita.md Președinte: Vladimir Florea
Asociația Micului Business (AMB) 	Contacte: Bd. Ștefan cel Mare 148, of. 9 MD 2012, mun. Chișinău Tel/fax: (+373 22) 220613 GSM: (+373) 69104979 Pagina-web: www.amb.md e-mail: tinoriam@yandex.ru Președinte: Eugen Roșcovan Director executiv: Valentina Cibotaru
Asociația Națională a Producătorilor din Moldova (ANPM) 	Contacte: Str. 31 August 1989, nr. 129, bir. 304 Mun. Chișinău Tel.: 238296 e-mail: anprm@mail.ru Președinte: Vasile Tarlev Vicepreședintele Asociației, Președintele Consiliului ANPM: Nicolai Bodur

Asociația Transportatorilor Auto de Călători din Moldova (ATACM) 	Contacte: str. Vlad Tepes, 3 MD-2028, mun. Chișinău Tel.: (+373 22) 244581, (+373 22) 244603 Fax: (+373 22) 735363 e-mail: utd_chisinau@mail.ru Președinte: Eugen Dațco Director Executiv: Andrei Ceh
Clubul Republican al Oamenilor de Afaceri «TIMPUL» 	Contacte: Str. Bulgară, 43 parter MD-2001, mun. Chișinău Tel./fax: (+373 22) 260201 tel (+373 22) 260200 e-mail: club@timpul.org site: www.timpul.org Președinte: Igor CRAPIVCA Director Executiv: Ion LEȘAN
Coalitia pentru Dezvoltare Economica Rurala (CDER) 	Contacte: Str. Bucuresti nr. 83 MD 2012, mun. Chișinău Tel.: (+373 22) 233947; (+373 22) 233948 Pagina-web: www.cder.md
Confederația Națională a Patronatului din Moldova (CNPM) 	Contacte: bd. Renașterii 22/1 MD 2005, Chișinău Tel./fax: (+373 22) 224244, (+373 22) 212178, (+373 22) 223125 e-mail: cnpm@mdl.net Președinte: Leonid Cerescu Director Executiv: Adrian Axenti
Federația Națională a Fermierilor din Moldova (FNFM) 	Contacte: str. G. Coșbuc 11 MD-2004, Chișinău Tel./fax: (+373 22) 210188 Pagina-web: http://fnf.md/ e-mail: office@fnf.md Președinte: Vasile Mărzenco
Ghilda Vinurilor Moldovenești 	Contacte: str. Bănulescu-Bodoni 45, of. 410 Chișinău, MD-2012 Tel: (+373 22) 836718 Fax: (+ 373 22) 836719 e-mail: office@wineguild.md pagina-web: www.moldovawineguild.md Președinte: Serghei Boreț Director Executiv: Veronica Russu

Uniunea Oenologilor din Moldova (UOEM) 	Contacte: str. Kogălniceanu, 63, of. 56. MD-2009, Chișinău Tel.: (+373 22) 244341 Fax: (+373 22) 241476 e-mail: gheorghe_arpentin@company.tmg.md Președinte: Gheorghe Arpentin
Uniunea Producătorilor de Zahăr (UPZ) 	Contacte: str. Columna, 162, birou 813, MD-2004, mun.Chisinau Tel.: (+373 22) 224800, 228021 Fax: (+373 22) 296661 e-mail: upzmoldova@yahoo.com Președinte: Alexander Koss Vicepreședinte, Director Executiv: Raisa Bejan
Uniunea Republicană a Asociațiilor Producătorilor Agricoli (UniAgroProtect) 	Contacte: bd. Ștefan cel Mare 16, Chișinău Birourile 1305-1307, 1309-1311 Tel.: (+373 22) 210246, (+373 22) 210085, (+373 22) 228287 Fax: (+373 22) 210166 Pagina-web: www.uap.md e-mail: aslusari@uap.md, eganea@uap.md Președinte: Valeriu Bulgari Director Executiv: Alexandru Slusari
Uniunea Transportatorilor și Drumarii (UTD) 	Contacte: str. Vlad Tepes, 3 MD-2028, mun.Chișinău Tel.: (+373 22) 244581, (+373 22) 244603 Fax: (+373 22) 735363 e-mail: utd_chisinau@mail.ru Președinte: Vladimir Florea Director General Executiv: Eugen Dațco
Uniunea Asigurătorilor din Moldova	Contacte: Ștefan cel Mare 182, 317 Tel.: (+373 22) 296489 MD-2012, mun.Chișinău E-mail: mmanoli2002@yahoo.com Președinte: Mihail Manoli
Institutul pentru Dezvoltare și Inițiativă Sociale „Viitorul” 	Contacte: str. Iacob Hincu 10/1 Tel.: (+373 22) 221844 Fax.: (+373 22) 245714 MD-2001, mun.Chișinău E-mail: office@viitorul.org Web: www.viitorul.org Director executiv: Igor Munteanu

PARTENERII EXTERNI AI AGENDEI NAȚIONALE DE BUSINESS

- Centrul Internațional pentru Inițiativă Privată. Centrul activează pe lângă Camera de Comerț a SUA și timp de 25 de ani este promotorul schimbărilor democratice în lume, prin promovarea inițiativelor private și efectuarea reformelor economice. www.cipe.org 1155 15th Street, NW Suite 700, Washington, D.C. 20005, USA
- Centrul de Internațional de Inițiative Private din România. Centrul din România este filiala CIPE în Balcanii și Europa de Sud-Est. www.ciperomania.org 8 Mendeleev St., Ap. 4, Sector 1, Bucharest, Romania
- Centru analitic „Institutul proprietății și libertății”. Apărarea și promovarea intereselor întreprinzătorilor, cooperarea cu reprezentanții autorităților publice, parteneriat public-privat. www.ics.org.ua str. Chekistov 10 of.31, Kiev, Ucraina
- Asociația obștească „Uniunea întreprinzătorilor și patronatelor din orașul Minsk”. www.allminsk.biz str. Serafimovicia 100, of 104, 220033 or. Minsk, Belarus

ELABORAREA PRIMEI AGENDE
NAȚIONALE DE BUSINESS ÎN REPUBLICA
MOLDOVA A FOST FACILITATĂ DE CĂTRE
IDIS "VIITORUL", CU SPRIJINUL
CIPE (CENTER FOR INTERNATIONAL
PRIVATE ENTERPRISE)